

รายงานการประชุม
สภาผู้แทนราษฎร

ครั้งที่ ๓๘

(สมัยสามัญ สมัยที่สอง)

วันจันทร์ที่ ๑๑ มีนาคม พุทธศักราช ๒๕๖๖

ฉบับสำนักงานพิมพ์

ครั้งที่ ๓๕ ถึง ครั้งที่ ๕๓ (สมัยสามัญ สมัยที่สอง) เล่ม ๓ พ.ศ. ๒๕๖๖

สารบัญ

ครั้งที่ ๑๑/๒๕๖๗ (สามัญ)
๑. เรื่องร่างประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์
บรรพ ๕ (คช) ๒๖๕-๒๗๓

๒๐ แก้คำผิด

หน้า	บรรทัด	คำผิด	คำถูก
๒๕๐๓	๓	แทน	แทน
๒๕๓๐	๒	รัฐมนตรี	รัฐมนตรี
๒๕๓๐	๒	ไต่	ไต่
๒๕๓๐	๓	เซ็น	เซ็น
๒๕๕๗	๓	ความ	ความ
๒๕๗๐	๗	ไป	ไป
๒๖๐๖	๒	กล่าวว่	กล่าวว่
๒๖๐๗	๓๓	อภิปราย	อภิปราย
๒๖๓๐	๓๒	ไว้ น	ไว้ น
๒๖๒๓	๕	กรรมาธิการ	กรรมาชิก
๒๖๓๖	๗	อื่น	อื่น
๒๖๖๕	๓๗	เบน	เบน
๒๖๗๓	๘	เด่มอ	เด่มอ
๒๖๗๓	๓๖	ครง	ครง
๒๖๗๒	๓๗	กรรมาธิการ	กรรมาชิก
๒๖๗๕	๓๓	พระโตกไตรนาถ	พระไตรโ
หน้า	หน้า		

หน้า	บรรทัด	คำผิด	คำถูก
๒๖๗๖	สุดท้าย	ตั้งปาริรัฐ	ตั้งปาดิรัฐ
๒๗๐๘	๕	พ้อง	พ้อง
๒๗๓๓	๓๗	ทาน	ทาย
๒๗๒๒	สุดท้าย	บุคคล	บุคคล
๒๗๘๓	๘	ตั้งถนกด	ตั้งถนกด
๒๗๘๖	๓๖	บุญทดง	บุญ-ทดง
๒๗๙๐	๓๘	วิเวท	วิเวท
๒๗๙๓	๓๕	ตั้งมาชิก	ตั้งมาชิก
๒๗๙๒	๓๐	กรรมชการ	กรรมชการ
๒๗๒๖	๓	ทท	ท
๒๗๕๖	๓	อนุมাত্রา	อนุมাত্রา
๒๗๖๒	๓๕	ฝ่าย	ฝ่าย
๒๗๗๓	๕	เซอร	เซอร
๒๗๗๓	๒	แปร	แปด
๒๗๗๓	๗	แปร	แปด
๒๗๗๕	๕	ชรมเนียน	ชรมเนียน
๒๗๗๗	๗	รับอง	รับอง
๒๗๐๕	๓	ชวิต	ชวิต
๒๗๒๒	๖	ภาช	พาช

รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร
ครั้งที่ ๓๘/๒๔๗๗ (สามัญ) สมัยที่ ๒

(ประชุมวิสามัญ)

วันจันทร์ที่ ๑๑ มีนาคม พุทธศักราช ๒๔๗๗

ณ พระที่นั่งอนันตสมาคม

เริ่มประชุมเวลา ๒๐.๑๒ นาฬิกา

พ.อ. พระประจักษ์จันท์ รองประธานสภาคนที่ ๒ ทำการแทน
ประธานสภา กล่าววา วันนี้มีสมาชิกมาประชุม ๖๕ ท่านเป็นองค์
ประชุมแล้ว ขอให้พิจารณาประมวลแห่งคณะนิชย์บรรพชมาตรา
๑๕๓๗ ต่อไป ในมาตราหน้านายชวี ชุนวรดิษฐ์ฯ หลวงศรีประกาศ
และขุนเสนาบดีดี เป็นผู้แปรญัตติ

นายเนย สุจิมา ผู้แทนราษฎรจังหวัดอุบลราชธานี กล่าววา
มาตรา ๑๕๓๗ นกกรรมการได้แก่ ไรชอนโยบายอย่างสำคัญ เพราะ
เหตุว่าตามประเพณีที่เป็นมาแต่เดิวก่าบรพชายจะต้องได้ ดินสมรด
สองส่วน หญิงได้หนึ่งส่วน ถ้าหากว่าชายไม่มีทุนสินเดิม ดินสมรด
นั้นก็จะต้องแบ่งคนละครึ่ง บัดนี้กรรมการของสภาฯ ได้กำหนดการ
แบ่งดินสมรดนี้ให้ชายหญิงได้คนละครึ่งเท่ากัน ข้าพเจ้าไม่เห็นชอบ

ด้วยเหตุนี้ เพราะเหตุว่าชายเป็นหัวแรงในการทำมาหาเลี้ยงชีพ ซึ่งกฎหมายตั้งแต่เดิม ๆ มาก ก็ให้ความยุติธรรมคืออยู่แล้ว ไม่สมควรที่จะเปลี่ยนแปลงประเพณีแต่ระนโยบายในข้อนี้ โดยเฉพาะความเห็นของข้าพเจ้าแล้ว ข้าพเจ้าจึงเห็นว่าควรให้คงเป็นไปตามร่างเดิมของรัฐบาล ซึ่งมีข้อความว่าการแบ่งสัมรดนั้นท่านว่าให้ ชายได้สองส่วนและหญิงได้ส่วนหนึ่ง เว้นไว้แต่หญิงมีสินเดิมฝ่ายเดียว ชายไม่มีสินเดิมก็ให้หญิงได้สองส่วนชายได้หนึ่งส่วน แต่ข้อที่ว่าชายไม่มีสินเดิมก็ให้หญิงได้สองส่วนนี้ ข้าพเจ้าไม่ได้แปรญัตติได้ ตามความเห็นของข้าพเจ้าก็ให้ตกไป ข้าพเจ้าไม่ออกความเห็น ข้าพเจ้าออกความเห็นเฉพาะในเมื่อทั้งสองฝ่ายมีสินเดิม

นายสร้อย ฤดีปราง ผู้แทนราษฎรจังหวัดลำปาง กล่าวว่าการกฎหมายเก่าถ้าจะพุดไปแล้วข้าพเจ้าเห็นว่าเป็นการสมควรแก่เวลาและถ้าจะทศวรรษจะได้เปลี่ยนแปลงเป็นอย่างท่านกรรมาธิการแก้ไขแล้วเนื่องด้วยเหตุที่ว่าในสมัยก่อนนั้นเราชอบเป็นท้อของใจกันอยู่มากในหมู่นิติศาสตร์ทั้งหลายว่า การร่างกฎหมายนั้นเป็นผู้ชายร่างผู้หญิงหาได้มีโอกาสเกี่ยวข้องไม่ ในขณะที่จะเอาอะไรหาได้ก็คิดถึงแต่รูปภาพของบุคคลเสียไม่เลย การเป็นผัวเมียมันถ้าจะพุดไปแล้วใครจะมีหน้าทีมากกว่าใครหาได้ไม่ ผัวจะเป็นผัวที่หัวเรียวหัวแรงนั้นก็จริง เมื่อผัวจากไป ทางบ้านทางเขี้ยวทางเรือนใครเป็นผู้ดูแลเพื่อความสะดวกในการ

ทำมาหากิน ในการที่ว่ามีท่านสมาชิกอภิปรายมาแต่จากรักสามัคคี
 เองเป็นผู้ที่เรียกร้องให้ใครอยู่ทางบ้าน สามัคคีมาแต่จะใครมี
 ประทานอาหารทักๆ หรือว่าที่มึนคุดด้วยกัน ใครเล่าจะเป็นผู้เลี้ยงบุตร
 หรือใครจะดูแลบ้าน ถ้าสามัคคีไม่มีภรรยาอยู่แล้ว จะไปทำมาหากิน
 ละตลกหรือ น้าพเจ้าเห็นว่าหน้าทมิ้นคนละอย่าง เพราะเหตุฉะนั้น
 แทะในสมัยที่เรามีเสรีภาพเสมอกันแล้ว ในเรื่องผิวเมียยังจะควรให้
 เป็นชายมากที่สุดก็เลย เพราะฉะนั้นน้าพเจ้าเห็นว่าการที่กรรมการแก้ไข
 เป็นการชอบและเป็นกรที่ถูกต้องตามภาวะที่ระในอนันที่จะให้บุคคล
 ภายเมื่อมีการใด เป็นผิวเมียกันแล้วก็เท่ากับว่าเป็นหุ้นส่วนกันเหมือนกัน
 หุ้นส่วนนั้นจะต้องตามหลักเมื่อใดถ้าไรก็ต้องแบ่งเท่ากันเสมอ เมื่อมี
 อะไรก็ต้องแบ่งเท่ากัน ผิวเมียนั้น สามัคคีเหมือนกันกับหุ้นส่วน สามัคคี
 ไปบอกน้าพเจ้าควรจะได้มาก ไม่มีหลักการอะไร กฎหมายเก่าเป็น
 กฎหมายที่พ้นสมัยเสียแล้วในหลักการที่แบ่งสมรสเช่นนี้ น้าพเจ้าขอ
 ให้ยื่นตามร่างของกรรมการ

ก. เทียม ศรัปดิฐ ผู้แทนราษฎรจังหวัดนครปฐม กล่าว
 ตามที่สมาชิกอภิปรายเมื่อก่อนว่าหญิงและชายเมื่อเป็นสามัคคี
 แล้ว ย่อมเป็นผู้เรียกร้องให้ช่วยกันทั้งสองคน ในข้อนี้น้าพเจ้าขอ
 รับรอง แต่ว่าในการที่เราจะพึงได้ถึงเสรีภาพของสามัคคี
 แล้ว น้าพเจ้าเห็นว่าเสรีภาพอย่างไร ถ้ามีเสรีภาพแล้วเหตุใดชาย
 เราจึงจำเป็นต้องเสียในเรื่องสินสอดของหมั้นให้แก่หญิงได้ ถ้ามี

เสรีภาพจริง ๆ แล้วไม่ต้องซี เมื่อได้กำไรแล้วก็แบ่งปันกันซี ไม่น่า
 จะต้องคำนึงถึงการได้เปรียบเสียเปรียบเลย แต่หากประเพณีที่เป็น
 เช่นนี้ไม่ เมื่อบ้านเมืองเราประเพณีได้เป็นมาเช่นนี้แล้ว อธิบาย
 หนึ่งผู้ชายโดยมากจะคงเป็นหัวเรี่ยวหัวแรงในการทำมาหากิน เป็น
 คนว่าท่านเป็นผู้แทนราษฎร หรือเป็นเจ้าพระยา เมื่อแต่งงานแล้วเงิน
 เดือนของผู้ชายที่เก็บได้คงไปแบ่งให้ผู้หญิงคนละครึ่ง ต้องคิดซี
 การผู้ชายจะคงเสียเงินเสียทองด้วยประการทั้งปวง นี่มีเสรีภาพอย่าง
 ไร ข้าพเจ้าไม่เห็นด้วยเลย เห็นว่าตามที่ผู้แทนอุบลอภิปรายเมื่อคุณ
 ขอบด้วยเหตุที่เกณฑ์แล้ว

พระยาสมันศรีบุรีนทร์ กรมมาชิกการ ก่อว่าว่า ท่านผู้แทน
 ถ้าปางทอด้าวเมื่อก่อนเป็นอันถูกต้องแล้ว ความในตามความเห็นของ
 คณะกรมมาชิกการนี้ คณะกรมมาชิกการนี้ขอชี้แจงเหตุผลอันสำคัญ
 เกี่ยวกับข้อกบนโยบายในมาครานี้ให้ที่ประชุมทราบคือไปว่า แต่เดิม
 มาประเพณีของเราที่เราระบัพญัตติไป ในบทประมอดนผดกันเสียแล้ว
 ด้วยเหตุที่ว่าสภาฯ นี้ได้อนุมัติให้การเปลี่ยนนโยบายลักษณะผดผืน
 เป็นว่าผดผืนเมียจกทะเบียนได้แก่คนเดียว เพราะฉะนั้นการที่เราจะแบ่ง
 สมรดในลักษณะทรัพย์สินเหล่านี้ก็จำเป็นต้องให้มีการได้เท่า ๆ กัน โดย
 เหตุว่าถ้าเราจะแบ่งหน้าที่ในวงกิจการแล้วผู้หญิงก็ได้บางอย่างบ้างได้
 ในบทบัญญัตินี้ว่า ต้องทำกิจการบ้านเรือนเป็นส่วนหนึ่งเป็นแผนกหนึ่ง
 ทางฝ่ายสามีก็ทำการแยกกันไป การนี้มันว่าได้เท่า ๆ กัน อธิบาย

คืออายุศักราชเพียงไร ยิ่งกว่านั้นข้าพเจ้าใคร่ที่จะเสนอให้ทราบว่าที่
ท่านสมัครปกครองว่าราชการที่จะแต่งงาน ผู้ชายต้องเสียสินสอดทองหมั้น
ร้อยแปดคนเป็นเวลาที่กิจการแต่งงานเราอย่าเอามาพูดถึงเลย เคียด
นี้เราพูดถึงการที่ผู้เป็นเมียมาแต่ที่ว่าสมรสนั้นจะต้องแบ่งอย่างไร
เพราะฉะนั้นปัญหาที่มีอยู่ว่าปัญหาที่ก่อนนั้นเราไม่ควรจะคำนึงถึงแต่ยก
เคียด ปัญหาในข้อนี้ ข้าพเจ้าเข้าใจว่าได้อภิปรายพอสมควรแล้ว
และเข้าใจข้อเท็จจริงพอแล้ว เป็นปัญหาแต่เพียงว่าเราจะเปลี่ยนนโย-
บายหรือไม่ นโยบายของรัฐบาลที่เสนอมานี้ ถ้าหากว่าเราจะเปลี่ยนก็
ให้ไปเป็นตามที่กรมการได้แก้มา ถ้าหากว่าไม่เปลี่ยนก็ลงมติให้
เป็นไปตามร่างของรัฐบาล ข้าพเจ้าเข้าใจว่าท่านสมัครทั้งสองคง
เข้าใจข้อความตลอดแล้ว ไม่จำเป็นจะต้องอภิปรายให้มากมาย
เพราะฉะนั้นข้าพเจ้าขอเสนอให้ลงมติ

ขุนชำนาญภาษา ผู้แทนราษฎรจังหวัดนครราชสีมา กล่าว
ว่า ข้าพเจ้าคนหนึ่งชอบเหมือนกัน ลงมติ แต่เรื่องนี้เป็นเรื่องซึ่งน่าจะ
ครึกครอง ถ้าขึ้นลงมติไปบางที่ผู้หญิงจะแพ้ ต้องให้เหตุผลให้พอ
ควร เพราะการเด็กประเพณีของเรา ข้าพเจ้าขอเสนอให้เบีคอภิปราย
ต่อไป

ร.ต.ต. บุญแถม บัณฑิตยานนท์ วิจารณ์

ขุนวรสิทธิ์รุจิรวงศ์ ผู้แทนราษฎรจังหวัดหนองคาย กล่าว
ว่า มีเหตุอันหนึ่งข้าพเจ้าขอกราบเรียนท่านประธานฯ คือว่าในเรื่องนี้

ข้าพเจ้าได้แปรรูปคดีไว้ ข้าพเจ้ายังไม่ทันได้อภิปรายเลยว่าควรหรือไม่ควรงดทานใด แต่ก็มีผู้มาชักชวนให้ตั้งมติเช่นนั้น ข้าพเจ้าก็ไม่มีโอกาสอภิปราย ด้วยเหตุฉะนั้นจะทำอย่างไร

ทำการแทนประธานสภาฯ กล่าวว่่า ก็เมื่อมีผู้เสนอตั้งมติและมีผู้รับรองถูกต้องแล้ว ก็ให้เป็นไปตามข้อบังคับ จะได้ตั้งมติเสียก่อน ต้องเป็นอย่างนั้นจึงจะถูกต้องตามข้อบังคับ ท่านผู้ใดเห็นว่าในมาตรา ๕๕ ควรจะเบียดอภิปรายต่อไป ขอให้ยกมือขึ้น

มีผู้มาชักยกมือ ๕๖ นาย

ทำการแทนประธานสภาฯ กล่าวว่่า ท่านผู้ใดเห็นว่าควรจะมีคดีอภิปราย โปรดยกมือขึ้น

มีผู้มาชักยกมือ ๕ นาย

ทำการแทนประธานสภาฯ กล่าวว่่า เป็นอันว่าอภิปรายต่อไป ขุนวรดิษฐ์คุณเวทย์ ผู้แทนราษฎรจังหวัดหนองคาย กล่าวว่่า ข้าพเจ้าขอกราบเรียนเด็กเด็กน้อยว่่า การที่เราอภิปรายในเรื่องแปรรูปคดีนี้ ข้าพเจ้าใคร่ที่จะได้ให้ท่านประธานฯ ถามผู้ที่แปรรูปคดีเสียก่อนว่่า จะมีข้ออภิปรายอย่างไร หรือไม่ จึงจะถึงผู้อื่น ขอให้ตั้งมติชยวงน

ทำการแทนประธานสภาฯ กล่าวว่่า เมื่อกเมื่อเริ่มครั้งแรก ข้าพเจ้าได้อ่านแล้วว่าในมาตรา ๕๕ ผู้ใดได้แปรรูปคดีไว้บ้าง ไม่เห็นท่านยกมือขึ้น เมื่อท่านยกมือข้าพเจ้าจะได้ให้พูดทีเดียว ท่านไม่ยกมือแล้วจะให้พูดอย่างไรได้

ขุนวรดิษฐ์ครุณเวทย์ ผู้แทนราษฎรจังหวัดหนองคาย กล่าวว่
ท่านประธานฯ บางทีจะไม่เห็น

ทำการแทนประธานสภาฯ กล่าวว่ เพราะฉะนั้นขอให้ท่าน
อภิปรายต่อไป

ขุนวรดิษฐ์ครุณเวทย์ ผู้แทนราษฎรจังหวัดหนองคาย กล่าวว่
มาครั้นข้าพเจ้าได้แปรญัตติไว้ ถ้าว่ข้าพเจ้าถึงไม่ผิดคิดว่าทางคณะ
กรรมาธิการยัดถือเอาหลักแต่เพียงว่าการ ปรับปรุงสิทธิของบุคคลให้
เด่นอกกันเท่ากัน คือว่าปรับปรุงสิทธิของภรรยาและสามีให้เด่นอกกัน
ขึ้นถ้าหากว่าด้วยหลักโดยค้ๆ ไปแล้ว ข้าพเจ้าก็เห็นชอบด้วย แต่
สำหรับในกรณีที่เป็นผัวเมียกันนั้น เราจะปรับปรุงเช่นนั้นไม่ได้ทีเดียว
จำเป็นจะต้องนึกถึงเหตุอื่น ๆ เข้ามารวมด้วย เช่นกับว่าในกรณีที่สามี
มีสินเดิมมา แต่ว่หญิงนั้นหาสินเดิมมาไม่ เช่นนั้นธรรมดาเรื่องการ
แบ่งทรัพย์สินระหว่างผัวเมียเรานั้นจะระดกถึงการเข้าหุ้นส่วน คือว่
การเป็นผัวเมียก็แปลว่าการเข้าหุ้นส่วนกันนั่นเองอย่างหนึ่ง กับหาก
ว่าค้ค้กันยังเป็นการถูกต้องอยู่ การที่ชายมีสินเดิมมาทำผิดค้มาทำ
มาหากินและหญิงไม่มีสินเดิมมาเลย ครั้นเมื่อแบ่งปันทรัพย์สินสมรส
ซึ่งเกิดจากผลของชายนั้นหรือสินเดิมของชายนั้นแล้ว จะให้ชายกับ
หญิงได้เท่ากัน ตามความเห็นของข้าพเจ้าเห็นว่ยังไม่เป็นการยุติ
ธรรม แต่เป็นการปรับปรุงไปจากความยุติธรรมให้ ไปไม่ถูกต้อง
เพราะเหตุฉะนั้นข้าพเจ้าจึงเห็นว่ร่างของรัฐบาลที่ได้ร่างเสนอมานั้น

ข้อแปรญัตติของข้าพเจ้าอีกส่วนหนึ่งซึ่งว่าตั้งแต่หลังคำว่า “หญิง”
บรรทัดที่ ๓ ตัดออกหมด แล้วเพิ่มไปว่า “ให้ชายหญิงนั้นได้เท่ากัน”
มีอยู่สองอย่างดังนี้

ทำการแทนประธานสภา กล่าวคือ ในเรื่องพิจารณาถ้า
หลายเรื่องมันก็จะยุ่ง เพราะฉะนั้นเมื่อท่านแปรญัตติได้ แปลว่าร่าง
เดิมของรัฐบาลที่แก้ไขกับที่ท่านแปรญัตติตามหลักคิดกันเสียแล้ว
เพราะฉะนั้นจะต้องพิจารณาเป็นอย่างหนึ่งก่อน ถ้าหากว่าท่านยังยื่น
แปรญัตติอย่างเดิม ข้าพเจ้าก็จะได้ให้ที่ประชุมพิจารณาเสียก่อน
เมื่อตกไปแล้วจึงพิจารณาอย่างอื่น ไม่อย่างนั้นก็ยุ่ง จึงขอความเห็น
ว่าท่านยังคงยื่นความเห็นตามที่แปรญัตติได้เดิมหรือตามร่างรัฐบาล
ถ้าหากว่าของรัฐบาลก็พิจารณาต่อไปได้

ขุนวรสิทธิ์คุณเวทย์ ผู้แทนราษฎรจังหวัดหนองคาย กล่าวว่า
ถ้าเช่นนั้นข้าพเจ้าไม่คิดใจในแปรญัตติ แต่ข้าพเจ้าขอขึ้นตามร่าง
รัฐบาล

ขุนเสนาบดี ผู้แทนราษฎรจังหวัดร้อยเอ็ด กล่าวว่า ในมาตรา
* ข้าพเจ้าก็ได้แปรญัตติไว้เหมือนกัน แต่อย่างไรก็ตามข้าพเจ้าขอ
กราบเรียนท่านประธานเสียก่อนว่าอย่าด่วนเกินไป ในมาตรา*
การเปลี่ยนหลักการกับประเพณีอย่างร้ายแรงทีเดียว กับหน้ามือเป็น
หลังมือ ส่วนกรรมวิธีการแก้กันอยู่ ข้าพเจ้าก็ได้ไปฟังในการอภิ-

ปรายเมื่อขณะที่คณะกรรมธิการเรียกข้าพเจ้าไป ในฐานะที่เป็นผู้
 แปรญัตติ กรรมธิการบางฝ่ายก็เห็นด้วยกับข้าพเจ้าว่าไม่น่าเปลี่ยน
 เช่นนั้น บางฝ่ายก็เห็นว่าเปลี่ยนไปเพราะให้เกียรติยศผู้หญิงเช่นนี้ คิด
 ให้ศักดิ์ด้วยเหตุหลายประการ เพราะฉะนั้นข้าพเจ้าขอชี้เหตุผลให้เห็น
 เป็นขั้น ๆ ที่เดียว ในประมวลบรรพ ๕ นี้เอง ในมาตรา ๑๔๕๕ ก็
 บัญญัติว่าให้สามีเป็นหัวหน้าในครอบครัว แล้วในมาตรา ๑๔๗๐
 บัญญัติว่าการมีสิทธิจะฟ้องโรงศาลให้สามีรับผิดชอบ นอกจากนิติกรรม
 ในครอบครัวในบรรพ ๓ ว่าด้วยบุคคลก็ว่าให้สามีมีอำนาจเหนือครอบครัว
 ครัว แต่อย่างไรก็ตามที่ข้าพเจ้าจะได้กล่าวต่อไปนี้ กล่าวตามพฤติน
 กรรมที่เป็นจริง เท่าที่เราใช้หลักการมาหลายร้อยปีแล้ว แต่ครั้ง
 พระโลกไตรนาถ ข้าพเจ้าก็จำไม่ค่อยได้ ตั้งแต่ครั้งนั้นนานมาแล้ว
 เกือบห้าร้อยปีแล้ว อย่างไรก็ตาม ก็ไม่มีข้อเสียหายอะไรในเรื่องนี้
 ผู้หญิงก็ไม่เคยร้องทุกข์เลยว่าเกิดร้อนด้วยประการทั้งปวง ถ้าหาก
 ว่าจะให้เปลี่ยนประเด็นอย่างนั้นแล้วจะทำให้ผู้ชายเสียท่ามาหากิน
 ขอนข้าพเจ้าได้เคยพบกับประธานฯ ในชุดนี้แล้ว แต่นายของอินทรีผู้
 ซึ่งรักษาของข้าพเจ้าก็รู้แล้ว ผมนึกข้าพเจ้าก็ไม่ทำนา คงจะ
 นอนอยู่ในบ้าน ให้แม่พอกผู้หญิงออกไปทำมาหากิน ผู้หญิงหากินก็
 ได้ เป็นเนติบัณฑิตอะไรร้อยแปด ข้าพเจ้าบอกอย่างไม่ยอมแล้ว ท่านก็
 ไม่คัดสรรให้มาหาหรือทน แต่อย่างไรก็ดี ข้าพเจ้าเห็นว่ากรรมาธิ-
 ภารเป็นสองฝ่าย อย่างนี้ เพื่อให้พบความพอใจของข้าพเจ้า คือ

บุตรชายของข้าพเจ้าเดี่ยวเปรียบ แต่ว่าบุตรหญิงของข้าพเจ้ามีมา
 ได้เปรียบ แต่ข้าพเจ้าไม่ยินดีได้เปรียบเช่นนั้น ก็ว่าข้าพเจ้าขอยก
 คดีอย่างคดีสมมติว่า พระโมชยกมาปล้นบ้านเรา ใครจะออกต่อสู้ ไม่
 ใช่มั้หรือ ผู้ออกไปใครจะถอยตายก่อน เวลาออกสงคราม ไม่
 ใ้ผู้ชายคอกหรือทลอบินวิ่งไป ท่านประธานที่กรุงรัตนโกสินทร์ จะเป็นอย่างไร
 อยู่ทางบ้านจะทำอย่างไร พึงหย่าท่าน ท่านจะรู้ดีอย่างไร เพราะ
 ฉะนั้นอย่าให้มันไปได้ง่ายๆ ขอให้อภิปรายให้ดูความสามารถเสีย
 ก่อน อย่างไรก็ดีขอให้คงเป็นไปตามร่างของรัฐบาล ถ้าหากว่า
 รัฐบาลจะให้ความเห็นเพียงพอ ข้าพเจ้าก็จะได้พุดต่อไปอีก

ทำการแทนประธานสภาฯ กล่าวว่ สำหรับท่านที่แปรญัตติ
 หมายความว่าตอน คงให้เป็นไปตามร่างของรัฐบาลอย่าง
 นั้นหรือ

ขุนเสนาบดี ผู้แทนราษฎรจังหวัดร้อยเอ็ด กล่าวว่ มิได้ จะ
 ตอนได้อย่างไร

ทำการแทนประธานสภาฯ กล่าวว่ ในมาตรานี้ผู้แปรญัตติ
 ได้ถึง ๕ ท่านด้วยกัน ทั้ง ๕ ท่านนี้ แปรญัตติเป็นคนละอย่างทั้งต้น
 มีหน้าซ้ายยังมีร่างของรัฐบาลอีกอย่างหนึ่ง ของกรมการอีกอย่าง
 หนึ่ง เพราะฉะนั้นถ้าการพิจารณาพร้อมกันหมด ก็เป็นอันพิจารณา
 ไม่ได้ ข้าพเจ้าเห็นว่าควรพิจารณาเป็นตอนๆ เสียก่อน ควร
 พิจารณาเฉพาะผู้แปรญัตติเสียก่อน แล้วจึงค่อยพิจารณาของกรม
 การและของรัฐบาลขึ้นไปตามลำดับ ไม่อย่างนั้นจะยุ่ง

ชนเล่มาดีดี ผู้แทนราษฎรจังหวัดร้อยเอ็ด กล่าวว่่า ข้าพเจ้า
ขอกราบเรียนเดี๋ยวก่อนว่่ากรรมาธิการแก้ไขกดับหตุกการเช่นนี้ แปร
ว่่าวตุกที่ประตงค้ของข้าพเจ้าก้ตกไปในตัว ไม่ค้องให้ถอนก้ได้ แต่ว่่า
ข้าพเจ้าคิดใจในข้อนี้ เขาตามร่างของรัฐบาลเดี๋ยวก่อน ถ้าขณะ
ญัตติของข้าพเจ้าจะเกิดมาอีก ข้าพเจ้าไม่ถอน คิดใจอยู่จนแพ้ชนะ
ที่เดี๋ยว ถอนไม่ได้ หตุกการคนละรูปที่เดี๋ยว

ทำการแทนประธานสภา กล่าวว่่า ถ้าหตุกการญัตติของท่านใช้
ได้ ไม่ค้องถอน เพราะเหตุว่่าเป็นวตุกการของในร่างของรัฐบาล

ร.ต. เนตร พูนวิวัฒน์ กรรมาธิการ กล่าวว่่า เมื่อกันั้นท่าน
ส้มาชิกได้พูดถึงว่่าการคุ้มครองของส้มาชิกนั้นจะขาดไป ข้าพเจ้าจึงขอ
ให้ระตงค้ถึงมาตรา ๑๕๕ ได้ม้อยู่ชตุว่่า ให้ส้มาชิกเป็นหัวหน้าในคุ้มครอง
เป็นผู้เดี๋ยกที่อยู่ และเป็นผู้อันวยการในเรื่องช่วยเหลืออุปการะเดี๋ยง
ค้ เพราะฉะนั้นในข้อวิตกของท่านว่่าส้มาชิกจะไม่เป็นผู้คุ้มครองนั้นเป็น
อันตกไป บัคนี้ปัญหาเรื่องการแบ่งส้มาชิกในระหว่างส้มาชิกกรรมา
การเป็นปัญหาใหญ่โตมาหลายส้มาชิก เว้นแต่ส้มาชิกผู้ชายเหยียดผู้หญิง
ดงเป็นทาสนั้นเป็นอันว่่าไม่มีปัญหาในเรื่องนี้ เพราะเมื่อตัวเป็นทาส
แล้วจะไปคิดถึงการให้สิทธิอะไรอีกได้ แต่ท่านท้งหลายเวदान์ท่าน
คงไม่อยากรู้ถึงส้มาชิกเหยียดดงเป็นทาสเป็นแน่ เพราะประวัติ
การณ้และศีลธรรมได้สอนให้ท่านแล้ว มีประวัติการณ้สงครามทาสใน
สหปารัฐอเมริกา ส้มาชิกประธานาธิบดีลินคอล์นและส้มาชิกสภาดพระ-

พุทธเจ้าหลวงมีพระมหากรุณาธิคุณของชาวเรา เมื่อได้ทรงเลิกทาสในสยาม
 รัฐจึงมีภาพปรากฏอยู่ในพระที่นั่งอนันตนาถแล้ว ขอให้ท่านคิดเป็นอาทิ
 ประวัติเรื่องเหล่านี้สอนให้พวกเรารู้จัก และเราก็ให้สิทธิแก่หญิงชั้น
 มาเป็นลำดับ ครั้นมาถึงปัญหาเรื่องครอบครัวหรือผัวเมียในตอนจะ
 แบ่งสินสมรสซึ่งกันและกัน จึงเป็นปัญหาเกิดขึ้นใหญ่โตว่าจะควรแบ่ง
 กันอย่างไร แต่ผู้ชายในสมัยนี้ยังมีอำนาจคุมตำแหน่งใหญ่อยู่ จึง
 ได้รวมหัวกันแบ่งให้หญิงเป็นส่วนน้อย ชายได้มากกว่าหญิง และ
 ต้องเลี้ยงดูหญิง โดยตั้งภักดิ์สำคัญๆ ของหญิงเสียสิ้น ครั้นต่อมาการ
 ศึกษาเจริญขึ้น ความรู้และการสังเกตมากขึ้น ความเห็นออกเห็นใจกัน
 มากขึ้น ตอนนั้นการแบ่งสินสมรสจึงมักวางเป็นอัตราว่าชายหาหญิง
 ตอน หรือบางทีก็ถือเกณฑ์เงินเต็มบ้าง ย่อมได้เปรียบ เช่นได้แบ่ง
 สองส่วนสามส่วน ฝ่ายที่มีเงินเต็มได้แต่เพียงส่วนเดียว ฝ่ายชายยังได้
 เปรียบอยู่เสมอ คือถ้ามีเงินเต็มด้วยกันฝ่ายชายก็เป็นคงได้มากกว่า
 หลวงศรีประกาศ ผู้แทนราษฎรจังหวัดเชียงใหม่ กล่าวว่
 มาตราหน้าเจ้าได้แปรญัตติไว้ แต่ในข้อที่ว่ากรรมาธิการแก้ว่า
 ให้ชายและหญิงได้เท่ากันนั้นตรงกันแล้ว โดยเจ้าแปรญัตติไว้ว่า
 ถ้าหากว่าหญิงมีเงินเต็มชายไม่มีเงินเต็มให้หญิงได้สองส่วน ถ้าชายมี
 เงินเต็ม หญิงไม่มีเงินเต็ม ให้ชายได้สองส่วน ถ้ามีเงินเต็มหรือไม่มี
 เงินเต็มด้วยกันให้แบ่งเท่ากัน ส่วนข้อที่ว่าหญิงเป็นหัวเรี่ยวหัวแรง
 หรืออะไรนั้น ท่านสมาชิกทั้งหลายได้กล่าวมาแล้ว เจ้าจะไม

กล่าวให้ข้าชากต่อไปอีก ตามกฎหมายที่ว่าให้ชายได้สองส่วน ชาย
 ได้เปรียบมาตั้งแต่ต้นนานเต็มที่แล้ว เคยจนถึงเวลาอันสมควรแล้วที่
 เราจะได้คืนให้แก่เขาเสียบ้าง เพราะหญิงเวदानก็มีเสียงมีอะไรต่างๆ
 นานา ช่วยกันทำมาหากินแล้ว ในข้อที่ขัดกับกรรมวาจิกานั้น ข้าพ
 เจ้าเห็นว่าควรจะให้เขาได้ไว้และประเพณีเดิมก็มีว่าใครมีสินเดิมคนนั้นก็
 ควรจะได้มากกว่า เพื่อให้หญิงและชายต่างฝ่ายต่างเอาทุนเดิม
 เข้ามาเป็นหุ้นส่วนกัน ในการทำมาหากิน และในการทำการอื่นๆ
 ต่อไป

พระยา อิศรภักดีธรรมวิเทศ ประธานกรรมวาจิกการ กล่าว ว่า
 มาตราที่จริงนับว่าเป็นมาตราสำคัญมาก ก่อนอื่นข้าพเจ้าขอพูดถึงว่า
 ความรัฐธรรมนูญของเราให้สิทธิแก่หญิงให้ มีสิทธิเข้ามาเป็นสมาชิก
 สถานแทนราษฎร แต่หากว่าไม่มีหญิงได้เข้ามาเป็น เพราะเหตุที่ว่า
 ยังไม่ได้รับเลือก เพราะเหตุฉะนั้นรัฐธรรมนูญของเราจึงได้ ถือว่า
 หญิงชายนั้นมีสิทธิเสมอกัน นอกจากนี้ข้าพเจ้าใครที่จะกล่าวถึงประ
 โยชน์ของชายตามความในประมวลาน คือในข้อนี้ ถ้าหญิงมีผู้ชายนั้น
 ก็พึงหย่าได้ แต่ว่าตรงกันข้ามถ้าชายมีภรรยาที่ผิดกฎหมายแล้วหา
 เป็นเหตุให้หญิงนั้นพึงหย่าได้ ไม่ นักเบนขอหนึ่ง นอกจากนี้ตาม
 มาตรา ๑๕๕ จะเห็นได้ว่าสามีเป็นหัวหน้าในการปกครองและนอกจาก
 นั้นตามมาตรา ๑๕๖ หญิงที่ประกอบอาชีพก่อนเมื่อมีสามีนั้น จะประ
 กอบอาชีพต่อไป แต่ถ้าแม้ว่าจะประกอบอาชีพใหม่แล้วจะต้องขอ

อนุญาตจากสามี นี่ก็เป็นประโยชน์ซึ่งหญิงยอมแพ้อยู่แต่ผู้ชาย
 นอกจากนั้นตามมาตรา ๑๕๖๗ สามีนั้นจัดการดินบริภคณที่ใด ก็ต้อง
 ดินบริภคณที่นั้นหญิงจะจัดการจำหน่ายจ่ายแจกไม่ได้ เพราะตาม
 มาตรา ๑๕๓๗ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ห้ามไว้ เพราะ
 ฉะนั้นสามีจึงมีอำนาจจัดการดินบริภคณที่ใด ที่เดียว นอกจากนั้นตาม
 มาตรา ๑๕๗๐ ในเรื่องฟ้องร้องเรียกทรัพย์สิน สามีผู้เดียวเป็นผู้ฟ้องได้
 นอกจากนั้นตามมาตรา ๑๕๗๕ สามีจำหน่าย ดินบริภคณที่ใด แล้ว ตาม
 มาตรา ๑๕๓๗ ในกรณีว่าใครจะเป็นผู้ปกครองบุตรนั้น กฎหมายให้อา
 นางแก้วบิดาเป็นผู้ปกครอง เพราะฉะนั้นเท่าที่กล่าวมานี้จะเห็นได้ว่าสามี
 นั้นมีเปรียบเห็นอภรรยาด้วยเองประการอยู่แล้ว และในการที่ผู้
 เมียได้เข้ามาเป็นคู่สมรสกันนั้นข้าพเจ้านึกว่าคงไม่ได้หวังว่าใครจะแบ่ง
 ดินสมรส ๒ ใน ๓ หรือ ๑ ใน ๓ เลย หญิงไม่มีดินเดิมและชายแบ่งกับผู้
 หญิงนั้นก็คงเป็นเหตุที่ว่าชายได้เห็นคุณค่าของหญิงนั้น จึงได้เอา
 หญิงนั้นมาเป็นภรรยา ส่วนในเรื่องที่มีดินเดิมหรือไม่นั้น แต่ข้อนี้ตาม
 กฎหมายแล้ว ถ้าหญิงหรือชายเป็นผู้ริ่กฎหมายแล้ว แม้แต่ว่าจะมี
 ทองหนักสิ่งหนึ่งมากก็เป็นดินเดิมได้ ไม่เป็นข้อสำคัญเลย เป็นข้อ
 สำคัญอยู่ที่ว่าผู้เมียหนึ่งใจเป็นผู้เมียกันหรือไม่ คงไม่ได้หวังที่ว่าใน
 เวลาที่เราได้หย่าจากกันแล้วหรือตายจากกันจะต้องแบ่ง ๒ ใน ๓ หรือ
 ๑ ใน ๓ หรือการหย่ากันคนละครึ่ง เพราะฉะนั้นคณะกรรมการจึง
 ได้เห็นว่าตามประมวลาน ซึ่งออกใหม่ที่สุด ก็จะเป็นกฎหมายผู้เมีย

โคกที่ใหม่ที่สุด เราจึงให้อ่านาตามีเห็นอภรรยาเป็นอันมาก ยกตัว
 อย่างว่าถ้าแม้ว่าใครจะมีจดหมายมาถึงภรรยา ถ้ามีก็มีอำนาจที่จะฉก
 คุได้ ภรรยาจะไปไหนถ้ามีก็มีอำนาจห้ามปรามหวงไว้ไม่ให้ไปก็ได้
 เพราะฉะนั้นในการที่ฉกเมียจะต้องหย่าจากกันหรือตายจากกันนั้น ข้าพ
 ใจว่าเราซึ่งเป็นผู้ชาย ซึ่งจะเป็นผู้ออกกฎหมายสำหรับผู้หญิงนั้น ข้าพ
 เจ้าเห็นว่าไม่ควรที่จะไปเอาเปรียบเขาอีกข้อหนึ่งในเรื่องทรัพย์สินสมบัติ
 เพราะเหตุที่ว่าตามปกติแล้วการที่หญิงยอมมาเป็นเมียชายนั้นนอกจาก
 เสียประโยชน์ที่กล่าวแล้ว โบราณท่านยังกล่าวอีกว่า นนทกอกพร่อง
 หญิงเสียเปรียบผู้ชายอย่างแน่หลายร้อยเปอร์เซ็นต์ นับประสาอะไร
 กับการเสียเปรียบอย่างอื่น ในเรื่องที่แบ่งให้หญิง ๓ ใน ๓ แม้จะเป็น
 การเปลี่ยนประเพณี แม้เราจะถือว่าชายเป็นข้างเท่าหน้า เป็นผู้
 ควบคุมความคิดหน้าผู้หญิงก็จริง แต่ระลึกถึงว่าชายมาได้ประโยชน์
 มากจากหญิงอยู่แล้ว ข้าพเจ้าจึงใคร่จะขอท่านสมาชิกแห่งสภาฯ
 ขอได้โปรดเห็นคุณอีกข้อหนึ่ง ข้อเดียว คือขอให้ผู้หญิงได้มีสิทธิเสมอ
 ชายฉะเพาะมาตรา ๕๓๗ ซึ่งก็ได้เรียนมานี้เท่านั้น

ร.ท. ทองคำ คดีชัยโสภาส ผู้แทนราษฎรจังหวัดปราจีนบุรี
 กล่าวว่า ข้าพเจ้าเห็นด้วยอย่างกรณีการกับผู้แทนสถนครที่เดียว
 ว่าเราควรจะให้สิทธิแก่หญิงให้มาก ๆ เพราะเราก็กำลังจะเปลี่ยน
 แปลงบ้านเมืองของเรา ถ้าเราให้เกียรติยศแก่หญิงมาก พวกผู้หญิง
 จะมีความมานะคะนาคามากทีเดียว แล้วเขามีอกในการอบรมรักษาเด็ก

เพราะผู้หญิงเป็นมารดาของพวกเขา ขอให้ท่านนึกถึงประเทศในโดกัน
อย่างหนึ่งว่า ประเทศใดที่กอดผู้หญิงแล้วประเทศนั้นไม่เจริญ ขอให้
ท่านดูแซกเซอร์ ก็หรือบรรดาหญิงแซกในอินเดีย เขากอดผู้หญิงเหลือ
เกิน ประเทศนั้นไม่เจริญเลย ในยุโรปเขาเปิดโอกาสให้แก่ผู้หญิง
บ้าง ชายนั้นเมื่อหย่ากันแล้วจะไปหย่าอีกสัก ๓๐ คนก็ได้ ไม่เสียหยา
หญิงนั้นเมื่อไปหย่าคนที่ ๑ แล้วไปหย่าคนที่ ๒ และคนที่ ๓ ผู้หญิงทำไม่
ได้เสียเปรียบมาก แล้วอาจเป็นอะไรก็ได้ เพราะฉะนั้นมารดา
ขอให้ เป็นไปตามอย่างที่กรรมมาธิการเปลี่ยนแปลงมานี้

ค. เทียม ศรัทธิตู ผู้แทนราษฎรจังหวัดนครปฐม กล่าวว่
ในการที่สมัชชาฯ ได้อภิปรายเมื่อครั้งก่อนว่า เราควรจะให้เกียรติแก่ผู้หญิง
ถ้าไม่ให้เกียรติแก่ผู้หญิงแล้ว ถ้ามีฉนั้นข้าพเจ้าก็คงไม่ใจดีให้แก่
ผู้หญิงมาเป็นกรรมมาธิการ ที่นี้ท่านคณะกรรมมาธิการได้แสดงมาดึก
ครั้งเองว่า เราควรจะต้องเปลี่ยนนโยบายเดินเข้าสู่ความยุติธรรม คือ
เราจะต้องเปลี่ยนนโยบายเดินเข้าสู่ความยุติธรรม คือเราจะต้องการ
คิดว่าหญิง และชายมีอยู่ในประวัติศาสตร์ด้วย ประวัติศาสตร์ไม่มี
เฉพาะแต่หญิง ไม่มีเฉพาะแต่ผู้ชาย ต้องมีทั้งหญิงด้วยผู้ชายด้วย
ในชั้นสมัชชาฯ ทั้งหลายไม่เพียงแต่ในชั้นนี้ไม่เพียงแต่ แต่ว่าข้าพเจ้า
ขอกล่าวเลยไปถึงในชั้นต้นที่ว่ามีภรรยาได้ตกลงปลงใจกันที่จะมาอยู่
เป็นสามีภรรยากันนั้น เราทราบอยู่แล้วไม่ใช่หรือว่าเราต้องการเดิน

เข้าสู่หลักนโยบาย เราต้องเดินเข้าสู่หลักความยุติธรรม ก็เหตุใด
 เจ้าท่านคณะกรรมการจึงให้ ในจำนวนของหมั้นซึ่งเป็นของชายแท้ๆ
 กรรมการทำไมเอาไปให้แก่วีรเกล้า ขอนมความยุติธรรมอย่าง
 ไร ข้าพเจ้าไม่เห็นด้วยเลยทีเดียว เมื่อท่านอยากจะเดินนโยบายให้
 ยุติธรรมแล้วต้องให้ยุติธรรมจริงๆ นี่ของผู้ชายแท้ๆ ท่านเอาไป
 ให้แก่ฝ่ายผู้หญิงแล้วจะยุติธรรมอย่างไร มีสมาชิกอีกท่านหนึ่ง
 แถลงว่าเราณเมื่อมาอยู่เป็นดามีภรรยาแล้ว ถ้าหากว่าเราควรจะ
 ชิดชิดต่อไป เรียกว่าดีสมรสที่ได้แล้ว เราจึงแบ่งเท่ากัน ก็ใน
 โอกาสที่ของหมั้นมาอยู่กับผู้หญิงๆ ได้มาอยู่กับผู้ชายแล้ว แต่ก็ทำ
 ไม่จึงมีของหมั้นมาให้แก่ผู้หญิงอีกเท่า เพราะฉะนั้นในข้อที่ว่าผู้หญิง
 ได้มาอยู่กับผู้ชายแล้ว เราต้องแบ่งอะไรเท่าๆ กันนั้น ในข้อนี้มาด้วยกัน
 เอง มีอะไรกันสักคนเดียว เพราะฉะนั้นเห็นได้ว่าความยุติธรรมใน
 ชั้นต้นว่าเปลี่ยนนโยบายเดินเข้าสู่ความยุติธรรมแล้วจึงได้ ไม่มีมาแต่
 ชั้นต้น เมื่อในชั้นต้นไม่ให้ความยุติธรรมแก่ฝ่ายชายแล้ว ในชั้น
 ต่อๆ ไปท่านจะให้ความยุติธรรมอย่างไรได้ เพราะฉะนั้น ตามท
 กรรมการได้แถลงว่าผู้ชายเราได้เปรียบเป็นไหนๆ คือที่ว่าถ้าหาก
 ว่าชายหญิงเมื่อหย่ากันแล้ว ผู้ชายเป็นผู้ที่ได้เปรียบเป็นผู้คุ้มครอง
 บุตร โดยมากผู้ชายเราเป็นหัวเรี่ยวหัวแรง เป็นคนมีหลักกว่าผู้หญิง
 ฐานะของผู้ชายเราเป็นส่วนมาก เราต้องมีหลักดีกว่าผู้หญิง คือใน
 หลักทรัพย์ เราต้องเป็นข้างเท่าหน้า จะไม่ให้ผู้ชายปกครองบุตร

อย่างไร ตามที่กรรมการว่าผู้ชายได้เปรียบผู้หญิง เป็นอันว่าฟัง
ไม่ชน เพราะฉะนั้นข้าพเจ้าเห็นว่าตามที่มีสมาชิกเป็นหลายท่านเห็นว่า
การที่จะแบ่งดินสมรสให้เท่า ๆ กันนั้น เป็นการที่เป็นไปไม่ได้

ร.ต.ต. บุญแถม บัณฑิตยานนท์ ผู้แทนราษฎร จังหวัดสระบุรี
กล่าวว่า ในเรื่องการแบ่งดินสมรสนั้น ตามมาตราที่ข้าพเจ้ามีความ
เห็นอย่างกว้างของรัฐบาล คือการแบ่งอย่างชายหาบหญิงคอน ดังที่
กฎหมายฉ้อฉลของเราได้บัญญัติเช่นนี้มาช้านานแล้ว กฎหมายฉ้อฉล
เป็นกฎหมายประเพณีเป็นสิ่งที่ฝังอยู่ในใจของประชาชนชาวไทยเรา
อย่างช้านาน สิ่งใดที่เป็นของไม้ค้ำ เราขึ้นค้ำเสมอที่จะเปลี่ยนที่จะแก้
ไขเสียให้ได้ แต่ไม่ใช่ว่าทุกสิ่งทุกอย่างเราจะแก้ไขให้หมด สิ่งใดที่
ยังค้ำอยู่เราควรจะรักษาไว้ เก็บไว้ รอจนจึงจะเป็นการสมควร ความ
จริงถ้าผู้แทนราษฎรของเราใครสักถึงสิทธิของหญิงอยู่เสมอ ดังที่
เราได้บัญญัติกฎหมายเดือกตั้งให้ สิทธิของหญิงที่จะมาสมัครรับเดือก
ตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นต้น และตัดออกกฎหมายฉ้อฉล
เราก็ยังได้บัญญัติตั้งหลัก การส่วนใหญ่ในข้อที่ขอให้ชายมีเมียได้คน
เดียว และสิ่งอื่น ๆ อีกหลายอย่าง เราให้สิทธิเสมอภาคเท่ากับชาย
อยู่เสมอ นี้เราต้องรู้ ดีกว่าความรู้อีกของชายเราจะเต็มหญิงนั้นเสีย
ก็หาไม่ได้ ดังที่ผู้แทนกรมได้กล่าวไว้ ถ้าเราเต็มแล้วเราจะโอด
ให้มีกรรมการหญิงเข้าเกี่ยวข้องด้วยทำไม ด้วยตนเอง เรา
ไม่ได้ตั้งใจเต็มหญิงเลย แต่ข้อสำคัญนั้นเราอาจแสดงได้ว่าเราต้อง-

การช่วยเหลือหญิง จะต้องช่วยไปทุกอย่าง เราคิดถึงความสงสาร
 ใหญ่กว่าความยุติธรรมนั้นไม่ถก เราจะต้องวางหลักให้สัมพันธ์กับเรา
 เป็นผู้ออกกฎหมาย ตั้งใจเป็นตั้งสำคัญในส่วนความยุติธรรมเรา
 อย่าเอาความสงสารเข้ามาเป็นฝ่ายในหน้าที่ของการออกกฎหมาย ที่
 บัญญัติอยู่ในเรื่องแบ่งดินสมรส หลักยุติธรรม หลักเสมอภาค
 อยู่ที่ไหน คำว่าเสมอภาคไม่ใช่แปลว่าทุกฝ่ายจะได้เท่ากันโดยเสมอ
 ไป ทุกฝ่ายจะได้เท่ากันตามส่วนแห่งการกระทำของเขา ทุกคนต้อง
 ได้รับเท่ากันเช่นนั้นแล้ว ในกรณีที่ในกระทรวงทบวงกรมต่างๆ ทำ
 ไม่จึงให้เงินเดือนเท่ากันไม่ได้เท่า คนหนึ่งทำงานดีก็จะต้องได้รับเงิน
 เดือน ๕๐ บาท คนที่ทำงานน้อยกว่าก็ได้รับ ๕๐ บาท ๓๐ บาท ดังนั้นเป็น
 คน เป็นข้อที่ถูกต้องถึงความสามารถในความเสมอภาค ปัญหา
 เรื่องผู้เมีย ปัญหาดินสมรส ไม่ใช่เสมอภาค จะได้ให้ชายและ
 หญิงได้เท่ากัน หาใช่เช่นนั้นไม่ หลักความยุติธรรมแห่งการแบ่ง
 ทรัพย์สินนี้เราจะต้องถือตั้งมูลกรณีในการก่อสร้างเป็นส่วนใหญ่ ชาย
 จะทำงานหรือหญิงจะทำงานมากในการแบ่งดินสมรสนั้นอยู่ในปัญหา
 เอง ข้าพเจ้าเห็นว่าชายยังทำงานมากอยู่เสมอ กฎหมายเดิมของ
 เรามิชอบบัญญัติไว้ว่าชายหาหญิงคน คือชายสองส่วน หญิงส่วน
 หนึ่ง นักปราชญ์โบราณไม่ใช่จะไม่รู้จักสิทธิในการแบ่งกัหามิได้
 นักปราชญ์ กฎหมายโบราณในชั้นเห็นว่าเป็นหัวเรื่องหัวแรงใน
 การทำมาหากิน กฎหมายผู้เมียของเราดำเนินการอย่างนั้นมาหลาย

รอยยิ้มแล้ว เขาจะต้องระดงตั้งครอบครัวท้อ ๆ ไป ในประเทศสยาม
 นั้นใครเป็นหัวเรือหัวแรง เราจะเห็นได้ว่าชายเป็นอุปการะรักษา
 ชายเป็นผู้นำมาซึ่งทรัพย์สินมรดกยิ่งกว่าหญิง ถ้าแม้ว่าหญิงจะมีส่วนทำ
 งานมากก็จริง แต่เป็นการท้อได้ประโยชน์เป็นเล็กน้อย เรารู้สึกความ
 เป็นอยู่ของครอบครัวแห่งชาวยุโรปเช่นนี้แล้ว คงแต่ก่อนจนบัดนี้
 อากักรทเป็นอยู่จะเปลี่ยนแปลงไปก็หาไม่ได้ กลับซ้ำร้าย ชายเป็นหัว
 เรือหัวแรงยิ่งกว่าสมัยโบราณเสียอีก พ่อค้าอย่างหนึ่ง ชำราชากร
 อย่างหนึ่ง ครอบครัวของท่านชำราชากรก็ พ่อค้าก็ เราเห็นว่าฝ่าย
 หญิงเป็นหัวเรือหัวแรงที่สุด ในสมัยนิยมชำราชากรมากจนกว่าแต่ก่อน
 และมีพ่อค้ามากจนกว่าแต่ก่อน เราจะเห็นได้ว่าชายเป็นหัวเรือหัว
 แรงยิ่งกว่าสมัยโบราณ แต่เมื่อสมัยโบราณได้บัญญัติว่าชายเป็นหัว
 เรือหัวแรงแล้ว ถ้าไม่สมัยนั้นจึงจะให้แตกต่างเช่นนั้น ข้าพเจ้าพูด
 ส่วนมาก ไม่ใช่จะยกขึ้นโดยเฉพาะครอบครัวหนึ่งครอบครัวใดมา
 คัดค้าน ข้าพเจ้าพูดโดยทั่วๆ ไป เรารู้สึกว่าชายเป็นหัวเรือหัวแรง
 แล้วทำไมเราจะไปแบ่งให้ ได้เท่ากัน ในส่วนนี้ข้าพเจ้าเห็นว่าไม่ใช่
 เป็นความยุติธรรมเลย ข้าพเจ้าเห็นว่าเราส่งตำรวจคนตีตัวเราเอง
 เสียแล้ว เรื่องไหนๆ เราผ่านมวแล้ว มาถึงเรื่องนี้เราจะต้องส่งตำรวจ
 อีกจนล้มหัก ยุติธรรมเช่นนั้น ไม่ใช่ว่าเป็นวิธีที่ดีของผู้ร่างกฎหมาย
 ชาติเลย ข้าพเจ้าเห็นดังนี้

หลวงวรินทร์ปรีชา ผู้แทนราษฎรจังหวัด สกลนคร กล่าว ว่า

ข้าพเจ้าขอขอร้องว่าถึงกฎหมายเดิม กฎหมายเดิมของเรามีอยู่บท
 หนึ่งว่า หญิงที่ไม่มีสินเค็มนั้นไม่ได้รับส่วนในการสมรส แต่ผู้ชาย
 นั้นได้รับส่วนสมรสเสมอ นี่ก็แสดงให้เห็นแล้วว่าชายเขาเปรียบหญิง
 เพียงใด ในกฎหมายเดิมของเรามีอย่างนี้ นี่แสดงให้เห็นว่าหญิงเสีย
 เปรียบชายมากก็เกือบ ชายไม่มีสินเค็มชายก็ได้รับสินสมรสอยู่เสมอ
 กฎหมายเก่ากล่าวไว้ว่า เพราะเหตุว่าชายหาภรรยาจึงได้ ข้าพเจ้าไม่
 ทราบว่าเขาไปรักษาอะไรจึงได้สินสมรสเสมอ ขอให้ท่านคิดว่า
 กฎหมายทั้งหลาย ผู้ชายเราเป็นผู้สร้างทั้งหมดนี้ เราไม่มีผู้หญิงมา
 เกี่ยวข้องในการสร้างกฎหมายเลย บัดนี้เรามีแต่เพียงผู้ชายช่วยเหลือ
 ในการสร้างกฎหมายเท่านั้น แต่สภาของเราเองไม่มีสมาชิกคนใดที่
 เป็นผู้หญิงเลย มีแต่สมาชิกที่เป็นผู้ชายทั้งสิ้น ทั้งหมด ๑๕๖ คนเป็น
 ผู้ชายทั้งหมด ข้าพเจ้าพูดกับข้าพเจ้าผู้เคยแทนผู้หญิง เพราะเหตุ
 ว่าผู้หญิงยังไม่มีผู้แทนของตัวในสภาเลย เพราะฉะนั้นข้าพเจ้าเต็ม
 ใจที่จะเป็นผู้แทนให้ฝ่ายหญิง โดยไม่กลัวฝ่ายชายด้วยกันจะคำข้าพ
 เจ้า ขอให้ท่านนึกถ้อยอย่างหนึ่งว่าในการจัดการบ้านเรือนนั้น ผู้หญิง
 ได้เป็นผู้ที่ทำให้สามีได้รับความระสรวลสบายใจเพียงไร และผู้หญิง
 ได้ทำให้ท่านมีความสุขเพียงไร นั่นเป็นการทำให้ผู้ชายมีใจสบาย
 และเป็นการระสรวลในการทำการกิจการยิ่งขึ้น และยังกว่านั้นถ้าผู้หญิงไม่
 เอาใจใส่ในสามีแล้วสามีจะทำการอะไร ๆ ได้ดีหรือ สันนิษฐานว่าเมีย
 ของท่านสมาชิกทั้งหลายไม่เอาใจใส่ต่อท่าน ท่านกลับไปบ้านจะรู้สึก

อย่างไร บางที่ท่านกลับไปบ้านไม่ได้ กินข้าว หิวท่านจะเสียทันทีที่
 เที่ยง ประเดี๋ยวก็เลยไม่ได้นอนกิน ในบั้นผู้หญิงทั้งหลายก็ได้รับ
 การศึกษามากจนแล้ว ก็เป็นอันว่าพอที่จะช่วยเหลือในการทำกิจการ
 ของสามีในงานประจำวันได้ ยิ่งจนกว่าสมัยก่อน ซึ่งแต่ก่อนข้าพเจ้าไม่
 เคยเห็นว่าผู้ชายส่วนมากเป็นหัวเรี่ยวหัวแรงในการทำกรงาน แต่บั้น
 เราย่อมเห็นแล้วว่าผู้หญิงนั้นก็มีส่วนในการประกอบอาชีพเพียงไร
 ผู้หญิงเคียวนี้เป็นเนติบัณฑิต ทนายความ เป็นแพทย์ เป็นครู นาง
 พยาบาล อะไรคืออะไรหลายดิมอย่าง ซึ่งเวลานี้ก็จนกว่าแต่ก่อน
 เป็นอันมากแล้ว ยิ่งกว่านั้นข้าพเจ้าใคร่จะให้ท่านทั้งหลายอย่าไป
 นึกว่าผู้หญิงนั้นเป็นควาย ผู้ชายเป็นคน ขอให้เลิกทัศนคติที่เดชะ
 ข้าพเจ้าพูดเพื่อความยุติธรรม พูดเพื่อเสรีภาพของบุคคลเท่า ๆ กัน
 ข้าพเจ้าไม่ได้พูดเพื่อสตรีฝ่ายเดียวเท่านั้น ท่านฝ่ายผู้คานควรนึกถึง
 ฝ่ายสตรีบ้าง ท่านสร้างกฎหมายเพื่อจะเอาเปรียบผู้หญิงเช่นนั้นหรือ
 ท่านควรระกิดถึงผู้หญิงด้วยที่ ผู้หญิงเป็นอะไร เป็นมารดาของเร
 ด้วย ยิ่งกว่านั้นเป็นเมียของเราด้วย เพราะฉะนั้นแต่ที่ท่านจะลง
 มติ ท่านควรนึกให้รอบคอบ ไม่ใช่ที่เราจะเอาเปรียบแต่ผู้หญิงเท่า
 นั้น ท่านควรนึกถึงทางใดทางเสียให้มากที่สุดหน่อย เราอย่าพยายาม
 แต่ที่จะเอาเปรียบผู้หญิงซึ่งเรานับว่าเป็นเพศที่อ่อนแอทีเดียว บั้น
 เขาก็ไม่อ่อนแอแล้ว เขาก็แข็งแรงจน เป็นครูพดศึกษาก็ได้แล้ว
 เพราะฉะนั้นข้าพเจ้าหวังใจว่าท่านทั้งหลายคงจะลงมติให้ตามทัศนะ
 กรรมวิธีการได้แก่ ไซมานัน

ร.ค. ถัด รัตนพันธุ์ ผู้แทนราษฎรจังหวัด พัทลุง กล่าว ว่า
 ตามททกรรมาธิการได้แก่ ไซมานัน ซ้ำพเจ้าเห็นว่าเป็นความยุติธรรม
 แล้ว เพราะว่าโดยมากซ้ำพเจ้าได้ยินว่าผู้ชายนั้นเป็นหัวเรียวหัวแวง
 เป็นหัวเรียวหัวแวงของผู้หญิง แต่ความจริงถ้าจะคิดดูให้ดีแล้ว ผู้
 ชายนั้นจะเรียกว่าหัวเรียวหัวแวงอย่างเดียวกับไม่ถูก ผู้ชายนั้นก็ต้อง
 อาศัยผู้หญิง เพราะว่าพูดถึงการงานแล้ว ผู้ชายก็ออกไปทำงานนอก
 บ้าน ผู้หญิงทำงานในบ้าน ที่นถ้าหากว่าผู้ชายออกไปทำการงานที่
 หนักแล้ว ผู้หญิงทำงานในบ้านก็หนักเช่นเดียวกันเหมือนกัน ความ
 จริงภาระทางบ้าน ถ้าทำหนักก็ให้ ซึ่งแล้วจะเห็นว่าไม่ใช่ของเด็กน้อย
 เลย ต่างว่ามีบุตรแล้วต้องทำกินต้องเลี้ยงดูเดาเลี้ยงด้อม นเป็น
 ภาระอันหนักอย่างสำคัญทีเดียว ไม่ควรจะคิดว่าผู้ชายเป็นผู้ทำงาน
 หนักอย่างเดียว ผู้หญิงก็ทำงานเช่นเดียวกัน ที่นถ้าหาแรงงานภาย
 นอกเราจะคิดว่าทำแต่ผู้ชายฝ่ายเดียวก็หาได้ไม่ เช่น การทำนาเป็น
 คับ การทำนาทเป็นกระตูกต้นหลังของประเทศ เราก็คงอาศัยผู้หญิง
 ไม่ใช่ผู้ชาย ผู้ชายทำได้แต่ไถ คราก ที่นถ้าถึงเวลาเก็บเกี่ยวก็ต้อง
 อาศัยผู้หญิง จะเรียกว่าผู้ชายเป็นหัวเรียวหัวแวงอย่างไรได้ ซ้ำพเจ้า
 เห็นว่าผู้ชายกับผู้หญิงไม่ต่างกันเลย ต้องอาศัยซึ่งกันและกัน งานจึง
 จะดำเนินไปได้ และถ้าพูดถึงความยุติธรรมแล้ว ซ้ำพเจ้าเห็นว่าผู้
 หญิงถูกกดมานานแล้ว ไม่มีจะไปไหนได้เลย บคนถึงเวลาอันสมควร
 แล้ว ถึงสมัย อันสมควรแล้ว ที่เราจะให้ สิทธิ ผู้หญิง เท่ากับ ผู้ชาย

เพราะฉะนั้นการที่จะแบ่งเอาเปรียบเช่นข้าพเจ้าไม่เห็นด้วยเลย เห็น
ว่าตามที่กรรมการแบ่งให้มีส่วนเท่า ๆ กันนั้นเป็นการสมควรแล้ว

นายสรอย ฌด่าปาง ผู้แทนราษฎรจังหวัดด่าปาง กล่าวว่
ข้าพเจ้าไม่อยากเถียงข้อเท็จจริงอะไรมากนัก แต่ข้าพเจ้าขอยกบท
กฎหมายที่ยุติธรรมแก่หญิง ว่ายุติธรรมแก่หญิงเพียงไร คุณ
ผู้หญิงเพียงไร เห็นผู้หญิงเป็นสัตว์เพียงไร ข้าพเจ้าจะขอยกตัวอย่าง
ให้ฟังว่าในกฎหมายลักษณะฉ้อโกงนั้น ข้าพเจ้าจำไม่แน่ แต่ว่า
มีแน่ๆ ถ้าไม่แน่ข้าพเจ้าขอเชิญให้ครูของข้าพเจ้า ครูสองคนที่อยู่กับ
คือรัฐมนตรีกระทรวงยุติธรรม และรัฐมนตรีกระทรวงธรรมการ
คือชายโตเดินหาในท่าน ฯลฯ ข้าพเจ้าจำได้แน่ๆ ขอให้ท่านคิด
ดูเถิดว่าเห็นผู้หญิงเป็นสัตว์ ไปเสียแล้ว ผู้ที่อภิปรายเมื่อกล่าว นัก
ปราชญ์เก่าๆ มีความเห็นเป็นยุติธรรมนั้น ขอให้แก่ม้าวว่ายุติธรรม
ตรงไหน ถ้าแก้บทนี้ได้แล้ว ข้าพเจ้าจะถอนคำกล่าวของข้าพเจ้าทันที
นั้นเป็นข้อหนึ่ง เราจะเห็นได้ว่าผู้หญิงเป็นคาวายผู้ชายเป็นคน เมื่อสมัย
ข้าพเจ้ากำลังเรียนอยู่นั้น ครูสอนบอกว่าผู้หญิงเป็นคาวาย ผู้ชายเป็น
คน เพราะเหตุว่ากฎหมายบทนี้ซึ่งเราจะมาแก้ประเดี๋ยวนี้เองแหละ
มันไม่ยุติธรรมอย่างนี้ ท่านเห็นเป็นความยุติธรรมแล้วหรือ ที่จะ
เปลี่ยน แปลง จากกรรมการแล้ว ยิ่งกว่านั้น กฎหมายเก่ายังมี
บัญญัติไว้ว่าหญิงไม่มีสันติกรรม หญิงไม่ได้ สันติกรรม นี้จะเป็นอย่างไร

หญิงไม่มีเงินเดิมมาอยู่กับชาย หย่ากันไม่ได้ สิ้นสมรส เว้นไว้แต่ว่าสิ้น
สมรสนั้นจะเพิ่มสองเท่าทุกสิ่งจะได้ นี่เอาหัตถ์อะไรมา หญิงชายมา
อยู่ด้วยกัน ทรัพย์สินทุกอย่างเป็นของใคร เป็นของสองผัวเมียเท่านั้น
ครั้นจะหย่า เขาก็เอาหมด นอกจากเพิ่ม^๕สองเท่าสิ้นเดิมจึงจะได้
อย่างนั้นข้าพเจ้าไม่เห็นยุติธรรมตรงไหน ฝ่ายชายไม่มีเงินเดิมกลับ
ได้ ผู้ชายว่างกฎหมายบอกว่าเขาได้ไปเพราะผู้ชายรักษา ทำไม
ไม่บอกว่าผู้หญิงรักษา ผู้หญิงรักษาไม่เป็นหรือ แต่ความจริงผู้พิ
รักษายิ่งกว่าผู้ชายเสียอีก ผู้ชายไปทำงานผู้หญิงก็รักษาทรัพย์สิน^๕นี้
ไม่ยุติธรรมอย่างนี้ กับอีกประการหนึ่งที่จะเห็นได้ว่ากฎหมายเก่า
ยกย่องให้ผู้ชายเป็นหัวเรือหัวแรงเป็นหัวหน้าครอบครัวนั้นก็จริง ทำ
ไมจะไม่ยกย่อง เพราะเหตุว่าเป็นเพศที่แข็งแรง สมมตว่ามีใครมา
เจรจา จะเป็นผิดหรือถูกหรือหาความภายในบ้านนั้นเป็นต้น จะให้ผู้
หญิงไปสู้เขาหรือ เป็นของที่ไม่ถูกต้อง ควรให้ผู้ชายมาเจรจา ถ้า
หาความมีความจำเป็นเหลือที่จะทนทานได้แล้ว จะให้ผู้หญิงไปต่อสู้เขา
หรือเป็นของไม่ถูกต้อง เท่าที่กรรมวิธีการร่างมานั้นชอบด้วยความ
ยุติธรรมและดีกับภาคที่สุดแล้ว

ขุนเด่นชาติดี ผู้แทนราษฎรจังหวัดร้อยเอ็ด กล่าววาทะว่า ข้าพเจ้า
เป็นผู้หนึ่งที่ไม่เห็นด้วยในการที่กรรมวิธีการร่างขึ้น สำหรับกรรมา
การอ้างเหตุว่า เพื่อความเสมอภาคในรัฐธรรมนูญนั้นหาใช่จริงเสมอ
ไปไม่ แท้จริงการเสมอภาคระบิคนั้น ตามรัฐธรรมนูญที่บัญญัติได้

นั้น จริงอยู่เป็นการเต็มอภาคในการมีสิทธิทางการเมืองเท่านั้น หากได้เต็มอภาคในทางครอบครัวอย่างใดไม่ ที่นี้กรรมวิธีการอ้างเหตุอย่างหนึ่งว่า เพื่อให้หยุดยั้งการกระทำผิดกฎหมายนั้น ข้าพเจ้าก็ยังไม่เห็นพ้องด้วย เพราะเหตุว่าถ้าห้ามบุคคลธรรมดาจะมิจะได้สิทธิตามกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งบัญญัติไว้ว่าจะต้องให้สิทธิแก่ผู้ชาย สิทธิในครอบครัว ในการทำกิจการเลี้ยงดูทุกอย่าง แล้วเหตุใดจึงจะไปให้สิทธิแบ่งดินสืมรดกเสมอกัน ซึ่งหาสาระอันใดมิได้ แล้วกรรมวิธีการอีกคนหนึ่งกล่าวว่า เรื่องทาสขอให้ยกเลิกเสียเถอะ ขอข้าพเจ้าตรวจสอบดูแล้วไม่มีเลย ทาสยกเลิกไปเสียหมดแล้ว เรายังคงบัญญัติให้ผู้ชายมีเมียคนเดียวด้วยซ้ำ แต่ก่อน ข้าพเจ้ามีเมียคง ๒๐ ก็ได้แต่เดียวนี้ข้าพเจ้ามีคนเดียว เป็นความจริงเสียด้วย แล้วข้าพเจ้ายอมลดละสิทธิทุกอย่าง นี่ไม่ใช่ลดละสิทธิเพื่อผู้หญิงหรือ แล้วประการที่สี่ของ ข้าพเจ้าขอกล่าวคำแทนท่านสมาชิกผู้หนึ่งว่า ข้าพเจ้ามีเมียคนเดียวให้แก่ท่านให้เป็นสิทธิแก่ชายคนนั้น ขณะนั้นเป็นขณะทาสจริง ข้าพเจ้ายอมว่าจริง เพราะในเวลานั้นเกิดสงครามกันบ่อยๆ พระเจ้าอยู่หัวอาจยกนางข้าทาสดวงคนใดคนหนึ่งให้แก่ใครเป็นภริยากก็ได้ แต่หาได้ยกเมียคนที่นอนกอดอยู่ทุกคนให้ชายเช่นนั้นไม่ ใครจะไปยกให้ ท่านจะยกให้ข้าพเจ้าหรือไม่ ข้าพเจ้าจะได้ถอนญัตติ แล้วต้อนไปข้าพเจ้าก็ไม่มีอะไรจะกล่าวซ้ำอีก แต่ข้าพเจ้ามีอยู่ข้อหนึ่งว่า แต่ก่อนมาพระพุทธเจ้าของเราได้ทรงดำริแล้วว่าสิทธิทั้งปวงอยู่กับผู้ชาย

และท่านก็ได้ให้สิทธิว่าท่านมีสิทธิ์ส่งตังหอกหมั้น และผู้หญิงก็หาได้มี
นางบริวารสักคนเดียวไม่ ถึงจะตายไปบนสวรรค์ก็ไม่มี ฝ่ายผู้ชาย
มีบริวารสองหมื่นสามหมื่นสี่หมื่น จะได้คุมอะไรขอพาอะไรเข้าพเจ้าก็
จำไม่ได้ แล้วผู้หญิงหาได้ไม่ ข้อนี้เราจะไปจัดหอกขรรคมทำไม่
ขอให้คิดถึงว่าคิดขรรคมอันดี ออกกฎหมายอย่าให้เค็ดครอื่น ที่แหละ
คิดขรรคมอันดี ผลที่สุดอย่างไรก็ตาม ข้าพเจ้าขอขอบสิทธิอันนี้ขอให้
คุณพระสารสาสน์ฯ ขอให้ท่านอธิบาย เพราะท่านเป็นผู้ร่างมาแต่เดิม
ว่าจะให้สิทธิข้างไหนแน่

พระ สารสาสน์ประพันธ์ รัฐมนตรี ว่า การ กระทรวง ขรรคมการ
กล่าวว่ ปัญหาเรื่องโลกแตกนเดียวกันไปตลอดคืนก็ไม่แล้ว เพราะ
ฉะนั้นเราหาหนทางที่ไกล ที่สุดกับความเป็นขรรคมแล้วก็ช่วยกันเขียน
ควับทให้มันไปทางนั้น ข้าพเจ้าอยากจะขอลามท่านกรมการเสียด
สักข้อหนึ่งก่อนว่า มาตรฐานที่เป็นปัญหานี้ ทำสัญญาก่อนสมรสให้
ผลเป็นอย่างอื่นได้หรือไม่ข้อหนึ่ง ถ้าทำสัญญาก่อนสมรสให้ผลเป็น
อย่างอื่นได้เราไม่ต้องเถียงกัน เขียนอย่างไรก็เขียนไป ข้าพเจ้า
เชื่อว่าบิตามารดาผู้ปกครองของหญิงที่คงระวัง ของชายที่คงระวัง ถ้า
ไม่มีความรู้ความเข้าใจหรือความรู้ความสามารถพอ ก็ไปหาท่านทนาย
ผู้มีความรู้ช่วยเหลือ เขาก็เขียนสัญญาก่อนสมรสกันได้ตามความ
ต้องการ แต่ถ้าทำสัญญาก่อนสมรส เรื่องผลของการสมรสตาม
มาตรฐานให้ผิด แยกไป อย่างอื่นไม่ได้แล้ว ข้าพเจ้า ขอเรียน ท่าน

สมาชิกทั้งหลายว่าขอให้ระตือว่าเราเขียนกฎหมาย เรืองนเพื่อให้ความ
 ความยุติธรรมแก่คนทุกชั้น ชาวกรุงชาวสวนชาวนา ตลอดจนกรรม-
 กรทั่วไปหมด เพราะฉะนั้นเราเขียนให้เขา ขอให้ระตือว่าเขาจะต้องไป
 อยู่ในชีวิตซึ่งเราเขียนให้ตัดออกเวลาที่เป็นผิวเมือกกัน และเมื่อเขาอยู่ด้วย
 กันแล้วเรามาตั้งนิมิตฐานดวงหน้าว่า เมื่อท่านหญิงกับท่านชายเด็กกัน
 แล้วมาแดงโมสของซึก ขอให้พวกเราระตือ ความเป็นอยู่ของชาวกรุง
 เกิดขึ้นที่หลังชาวชนบท ความเป็นอยู่ของหมู่บ้านเกิดขึ้นที่หลังความ
 เป็นอยู่ของคู่ผิวตัวเมือก เขาเป็นผิวเมือกกัน เขาสร้างประเทศเขาสร้าง
 โลกสำหรับชีวิตของเขาและบุตรหลานเหลนโหล่นถือ เพราะฉะนั้นขอให้
 ระตือว่าเมื่อเราเขียนไปให้เขาแล้ว มันใช้ได้สำหรับคนทุกๆ ชั้นทุกๆ
 ประเภทที่เขาหาเกินตามความเป็นอยู่ของเขา ในกฎหมายเก่าของเรา
 ใช้กันมาหลายร้อยปีแต่ที่ ขอให้เราคิดเสียก่อนว่ามีอะไรใหม่ที่ไม่
 ยุติธรรม แก่กับชาวเป็นคำ ที่เหมือนกัน ข้าพเจ้าชอบ และข้าพ-
 เจ้าเคยทำบ่อยๆ ไม่ว่าเรื่องอะไรเมื่อชอบด้วยเหตุผลแล้วทำ เมื่อ
 มันผิดก็เป็นคร ถูกก็เป็นบุญ แต่ก่อนที่จะทำขอให้คิดว่าท่านชนกระ-
 โดพระที่นั่งมานัน ก้าวชนต่างแล้วกระโดดถึงชนบน ท่านชนไม่ได้
 ข้าพเจ้าคนหนึ่งละเงินไม่ได้ เพราะฉะนั้นเรากระโดดดี หรือเราทำให้
 แน่แล้วค่อยๆ บิดไปที่ละน้อย ถึงแม้จะเป็นการทดลอง ก็ยังมีน้อย
 แต่ถ้าเรากระโดดโครม ก็ยังมีมากนัก ข้าพเจ้าเห็นด้วยในเรื่อง
 ความเต็มอกภาค ในเรื่องเสรีภาพ แต่ถึงเหตุนั้นมีกับมันได้ ปล่อยให้

ออกหน้าต่างแล้วได้จับยากนัก เพราะฉะนั้นระดังคือสายโซ่ของท่าน
 เสียให้มันแน่น แล้วค่อยปล่อยออกไป เมื่อมันไม่ติดกระตุก แต่ถ้า
 ปล่อยออกไปแล้วมันตั้งช้า แล้วท่านจะบอกว่า พุทโธ เรานั่งกันอยู่
 เป็นกอง ปล่อยให้คู่ผู้ตัวเมียเขาแตกกันหมด แล้วทำอย่างไร ถูก
 แล้ว เราให้ความเต็มอภาค ให้เสรีภาพแก่คู่ผู้ตัวเมีย แต่อย่าลืม
 อย่างหนึ่งว่า อานาจที่กฎหมายให้แก่ผู้มีความรับผิดชอบพ่วงข้างไป
 ด้วยแยะตาแป๊ะ อานาจตั้งแต่ต้น ความสัมพันธ์ระหว่างผู้เมียตั้งแต่
 ต้นมา กฎหมายให้อานาจ ทำไมเราให้อานาจ ตามความเข้าใจ
 และความรู้ดีของข้าพเจ้า กฎหมายเขาให้อานาจเพราะเหตุว่าใน
 โลกน้อยๆ ระหว่างสองคน ถ้าเสรีภาพเท่ากัน ชกปากกัน ยืมกัน
 บ้างซี เราอย่าไปนึกว่าผู้เมียหนึ่งนั้นมันต่างค้ นับทพยัคฆ์มันกัดเขา
 ทุกวัน ไม่จริงเลย เพราะเหตุใด เพราะเหตุว่าเขารักกัน เขาชอบ
 พอกัน คุณพอขอ ๓๐ บาท กูงเท่าๆหนึ่ง เขาก็ให้กัน น้องที่รักวันนี้
 ต้องไปกินเหล้าเพราะเพื่อนเขาชวน เขาตวงค้มา เขาก็ให้กัน เรื่อง
 มันเป็นอย่างนี้ เราอย่าไปตั้งนิษฐานว่าในโลกของเขาทั้งสองคนซึ่งอยู่
 ในหน้าผิงพระจันทร์นี้ เขาจะเดินออกมาให้ต้ง ไม่จริง เขายอมเขา
 กัดด้วยกันแทบตาย เพราะอะไร เพราะเขารักกัน เรื่องมันเป็นอย่างนี้
 เพราะฉะนั้นก่อนที่ท่านจะพันดุกแดงโมออกเป็นสองซีกนั้นมองซ้ายมอง
 ขวาให้มันดีเสียก่อน มีญาค้อไปก็มีว่า เราควรจะให้ความเต็มอ
 ภาคแก่หญิง ตกตงใจกันหมดแล้วเห็นด้วย ข้าพเจ้าก็เห็นด้วย ไม่

ใช้กับบ้านจะต้องถูกทุบหม้อข้าว ไม่ใช่เช่นนั้น เห็นด้วยเพราะน่า
 ใสใจจริง แต่ระวังนะ ยุติธรรมเกินไปมันจะกลายเป็นไม่ยุติธรรม
 อย่างภาษิตเขาว่า Sumum jus Summa jura เพราะฉะนั้นถ้าแดงโมซอก
 ไปเป็นตอซึก ได้ความยุติธรรมบ้างหรือเปล่า ตามกฎหมายของ
 เราที่เป็นอยู่เวลานี้ ผู้ชายอาจจะไม่ได้เลย หรืออาจจะได้ไม่ถึงครึ่ง
 เราให้ความยุติธรรมแก่หญิงหรือให้ความยุติธรรมแก่ชาย เขามัน
 ขนขึงเดียวก่อนซี คุณาหนักให้มันแน่ คุณให้คนเดียวก่อน อย่าไปนึกว่า
 กฎหมายทำแล้วแก้ไม่ได้ เรือข้าพเจ้าเถอะ สภาฯ ไม่ว่าประเทศ
 ไต ๆ ออกกฎหมายทุกอย่างได้ทั้งนั้น แต่คุณเหมือนเขาถ่วงถ่วงอย่าง
 เดียวให้ท่านผู้หญิงเป็นท่านผู้ชายไม่ได้เท่านั้น เพราะฉะนั้นทำอย่างไร
 ก็ได้ ไม่เคอะคร้อคนเดียว แต่ขอให้ค่อย ๆ ทำกันนะ นโยบายในร่างซึ่ง
 รัฐบาลเดนมาร์ก ท่านคิดถึงความเป็นอยู่เฉพาะทรัพย์สินสมบัติระหว่าง
 ผู้เมีย ในฐานะที่ผัวเขาจะต้องเป็นผู้บัญชาการ เป็น Director ของ
 Community เท่ากับห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท เขาจะต้องทำงานมาก
 เขาจะต้องนอนมาก จริงหรือไม่จริง ข้าพเจ้าไม่พูด บางคนอาจจะนั่ง
 ดับซิการ์ แล้วเมียไปเดินไฟเดินไปก็ได้ แต่ข้างเถอะ เราอย่าพูด
 กันถึงข้อเท็จจริงเลย ในฐานะที่เขามีหน้าที่มีอำนาจผูกคอเขาได้ เขาจะ
 ต้องรับผิดชอบในความเป็นอยู่ของครอบครัวของเขา นั้นเขาได้อะไร
 บ้าง เขาต้องได้ส่วนของเขาไป จะไปบอกว่าคุณหญิงกับผู้ชายอยู่ด้วย
 กันต้องได้เท่ากัน ท่านก็ล้มความยุติธรรม ซึ่งควรจะให้แก่เขา

เพราะเขามีหน้าที่ตามกฎหมายว่าจะต้องเป็นผู้ทำ ถึงแม้เขาจะไม่
 กระทำ กฎหมายก็ยกเอาขึ้นตั้งไว้เป็นเทวรูปจริงหรือไม่ เป็น
 เรื่องหนึ่ง เป็นเรื่องภายในครอบครัวเขา แต่กฎหมายว่าไว้อย่าง
 ถอดถอนเขาไว้ให้เขาเพียงเล็กน้อย แต่ในร่างเดิมของเราให้
 คุณเป็นสำคัญ ถึงแม้ว่าจะไม่มีคุณเลย กฎหมายก็แบ่งไว้ให้
 ไม่ได้ฝ่าแดงโมต้องซึก เพราะฉะนั้นจะให้ผู้หญิงขึ้นมาเท่ากับผู้ชาย
 แล้ว ข้าพเจ้าขอให้ โปรดพิจารณาว่าที่จะให้เช่นนั้นแล้วทางใดที่
 เสียจะเป็นอย่างไรกัน เรื่องเช่นนี้ข้าพเจ้าเข้าใจว่าท่านกรรมาธิการค
 จะได้ พิจารณาครอบคอบคิดแล้ว เพราะฉะนั้นบางทีท่านจะอธิบายให้พ
 ิดว่ามีสันเดิมเป็นอย่างไร ไม่มีสันเดิมเป็นอย่างไร แล้วถ้ากลับเขย
 ี่ยเช่นนั้นใครจะเป็นคนขาดทุน

นางแรม บุญประสงค์ กรรมาธิการนิ กล่าวว่ ตามที่รัฐ
 มন্ত্রীว่าการกระทรวงธรรมการได้กล่าวไว้เมื่อกัน ข้าพเจ้าในฐานะที่
 เคยเป็นลูกศิษย์ท่าน ข้าพเจ้าเข้าใจอย่างแน่นอนทีเดียวว่าท่านกำลัง
 หลงอคตัวของท่านเอง เพราะเหตุว่าเนื้อแท้ของท่านนั้นต้องการจะให้
 เป็นไปตามร่างกรรมาธิการอย่างแน่นอน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ข้าพ
 เจ้าขอขอบคุณท่านผู้แทนสภานครที่ได้กล่าวว่ขอมตั้เป็นผู้แทน
 ฝ่ายหญิงในสภาวนี้ แล้วข้าพเจ้าขอขอบคุณสภาวนี้ ที่ได้โหวตให้
 ข้าพเจ้าเป็นกรรมาธิการ ในร่างประมวลกฎหมายนี้ และสภาวนี้
 จะไม่ให้ข้าพเจ้าขอบคุณต่อไปอีกหรือไม่ ในการที่จะยอมให้ เป็นไปตาม

ร่างกรรมวิธีการนี้โดยไม่ต้องเลี้ยงหรือคัดค้านอะไรกันอีก ท่านที่
 คัดค้านมาแล้วเห็นนายเจ้าทราบดีว่าท่านก็กำลังทดลองตัวของท่าน
 เองทั้งนั้น ท่านเลี้ยงเพื่อเอาเปรียบผู้หญิง แต่ท่านหาว่าไม่ว่า เมื่อ
 ท่านกลับไปท่านต้องปลอบใจผู้หญิงเช่นใด นอกจากที่ท่านสมัครใจ
 เชื่อว่าผู้หญิงนั้นเป็นเพศที่ด่าคำญ้อย่างไรแล้ว ข้าพเจ้าขอให้ท่านระดัด
 กิ่งให้มากขึ้นว่าผู้หญิง... ยอดปรารภของของผู้หญิง สำหรับประมวล
 กฎหมายนี้มีอยู่ ๓ ประการ คือ ๑. ตามที่สภาได้วางนโยบายไปแล้ว
 ให้จดทะเบียนภริยาได้คนเดียว ประการที่ ๒ ซึ่งรวมมาตรา ๑๕๖๕
 อนุมาตรา ๕ แต่ท่านก็ตัดเสียแล้ว ซึ่งนั่นแหละ ยอดปรารภ
 ของผู้หญิงละ และอีกมาตราหนึ่งคือมาตรา ๑๕๗๓ ซึ่งเป็นมาตรา
 รังทวย เมื่อท่านทำใจกว้างพอที่จะเปลี่ยนนโยบายให้ตัวของท่านเอง
 มีภริยาได้คนเดียว โฉนที่ท่านจึงจะไม่ยอมแบ่งดินสมรสให้ได้คนเดียว
 ล้วนทำกันแล้ว ถ้าหากท่านยังเอาเปรียบผู้หญิงอยู่เช่นนี้ ข้าพเจ้า
 เชื่อใจว่าท่านคงจะทำกรงานไปได้ แต่ไม่ได้ดี เพราะเหตุว่าทาง
 บ้านจะต้องรบกวนท่านอยู่เสมอๆ เช่นนี้ ผู้หญิงจะไม่มีมานะที่จะผยอง
 ตัวเองจน เพราะเหตุว่าถูกคัดค้าน ถูกคัดค้านมาทุกๆ อย่าง ตาม
 ประมวลกฎหมายนี้ยอมเห็นได้ชัดแล้วว่า ผู้หญิงนั้นมีสิทธิอย่างไร
 และผู้ชายมีสิทธิอย่างไร ผู้ชายเป็นหัวหน้าในครอบครัว เป็นผู้เลือก
 ญาติานา และเป็นอะไรต่ออะไรอีกเยอะแยะ ซึ่งท่านจะเห็นได้จาก

ประมาณกฎหมาย* โยนเจ้าท่านจึงจะไม่ส่งตำรวจอีก ถึงหากจะ
 ไม่ได้ตำรวจที่ท่านสมาชิกบางคนพูดว่าอย่าถึงถึงความส่งตำรวจ
 ความยุติธรรม แต่เห็นเหตุคือความยุติธรรมละ เช่นผู้หญิง
 ไปได้ด่ามีถมเงิน ดำเนินทางถมเงินอยู่แต่ก็ยังต้องได้ด่าคนแบ่งมาก
 กว่าหญิงอีก เพราะเหตุว่ามีสินเดิม แต่ถ้าเราบัญญัติได้ตามร่าง
 กรรมการเช่นท่านจะเห็นได้ว่าเป็นการยุติธรรมหรือไม่ ท่าน
 สมาชิกคนหนึ่งได้เอ่ยขึ้นว่า เมื่อก่อนนักปราชญ์กฎหมายแต่ก่อน
 ก็เป็นนักปราชญ์กฎหมายทุก แต่ท่านอย่าด่าว่าแต่ก่อนผู้หญิงเป็น
 วัตถุซึ่งซื้อขายกันได้ ในท้องตลาด เพราะฉะนั้นนักปราชญ์กฎหมาย
 นั้นจึงเห็นว่าผู้หญิงไม่ใช่คน ผู้หญิงนั้นเป็นวัตถุเท่านั้น เพราะฉะนั้น
 ขอให้ท่านนักให้มาก ๆ อย่าด่าว่าท่านมีญาติเป็นผู้หญิง ท่านมีลูกสาว
 เป็นผู้หญิง ซึ่งท่าน ไม่อยากจะเห็น หน้าตาของผู้หญิงคือไป เพราะ
 ฉะนั้นท่านจะกรุณาได้หรือไม่เช่นนั้น ข้าพเจ้าขออวยพรทุก ๆ ท่าน ให้
 ระวังให้มาก ๆ ในข้อนี้

หลวงนายนิติราชา ผู้แทนราษฎรจังหวัดชัยภูมิ กล่าวไว้ว่า ข้าพ-
 เจ้ารู้สึกยินดีเป็นอันมากที่กฎหมายฉ้อโกงของเราได้มีท่านผู้หญิงจริง ๆ
 เข้ามาโต้ปัญหาในสภาฯ นี้ ถึงแม้ท่านจะอยู่ในกองกรรมาธิการก็
 เป็นสิ่งที่น่ายินดีเป็นอันมาก ข้าพเจ้าขอประทานโทษ ที่จะต้องกล่าว
 เหมือนดังท่านกล่าวเมื่อก่อน คือกล่าวถึงท่านอาจารย์ว่าท่านหลุดออกตัว
 ของท่านเอง ข้าพเจ้าก็ต้องขอประทานโทษที่จะต้องโต้แย้งคำของ

ท่านอาจารย์ ออกเหมือนกัน กงข้าพเจ้าจะไม่ว่าท่านหลุดตัวของท่าน
 เอง ข้าพเจ้าก็ว่าท่านหลุดตัวของข้าพเจ้าด้วย ความจริงในทาง
 ศึกษากฎหมาย ข้าพเจ้าขอประทานกราบเรียนเพื่อนฝูงมาชิกในที่นี้ด้วย
 ความจริงใจว่า ในจำพวกกฎหมายที่ข้าพเจ้าเคยเรียนมา ข้าพเจ้าไม่
 เคยเกิดขึ้นมาตราใดมากกว่ามาตราในกฎหมายทั้งหมด ขอให้
 ข้าพเจ้าระบาย ความ ในใจออกไปเสียที่ ข้าพเจ้าเกิดขึ้นกหนด
 เกิดว่าทำไมผู้ชายผู้หญิงอยู่มาด้วยกัน ๒๐-๓๐ ปี จนกระทั่งหย่ากัน
 ทำไมจึงให้ฝ่ายชายได้สองส่วน หญิงได้ส่วนเดียว ทำไมกฎหมาย
 ถ้าเราต้องเขียนไว้อย่างนี้ ข้าพเจ้านึกเหตุผลอะไรไม่ออก ตั้งเพื่อน
 ฝูงมาชิกข้าพเจ้าว่าไม่เห็นเหตุผลอะไรอื่นเลย นอกจากแง่เดียว ขอ
 ประทานโทษที่จะต้องกล่าวถึงผู้เขียนกฎหมายเดิม ไม่ใช่เป็นการแพร-
 คุนหรือก แต่เป็นการกล่าวด้วยความจริงใจ เพราะเหตุว่าผู้ชายเป็น
 คนเขียน ข้าพเจ้าว่าอย่างนี้ ถ้าหากว่าจะให้ผู้หญิงเขียนแล้วจะกลับ
 เป็นตรงกันข้าม หญิงจะได้สองส่วน ชายจะได้ส่วนเดียว นี้เพราะ
 เหตุว่าผู้ชายเป็นคนเขียน แล้วก็เขียนเอาตามชอบใจ ข้าพเจ้าเป็นผู้
 ชาย แต่ไม่อยากจะเห็นอย่างนี้ ขอประทานโทษ ถ้าหากว่าถาวรเขียน
 กฎหมายในสภาเรา คือว่ากฎหมายในขณะนั้นถ้ามีท่านผู้หญิงเข้ามา
 เป็นสมาชิกอย่างเพื่อนฝูงมาชิกข้าพเจ้ากล่าวมาแต่เมื่อก่อน ไม่ต้องมาก
 หรือก ครึ่งเดียว ข้าพเจ้าเห็นว่ากฎหมายขอที่ท่านกรรมาธิการ ได้
 ปรดยนั้น ใจคอกันไปเสียนานแล้ว ไม่ต้องมาเถียงกันตั้งเพียงนี้ แต่

เพราะเหตุว่าพวกเราเป็นผู้ชายกัน โดยมากจึงต้องเคียงกันอย่างนี้ และ
 ข้าพเจ้าอยากจะทำตัวว่าเป็นของง่าย ๆ มันมีลมไป เรื่องราวอะไรก็
 ใครทำใคร ทำง่าดี เรื่องมนุษย์ รมยกัน มนุษย์ชนะเสมอ ข้าพเจ้า
 เคยเห็นมา ไม่มีเคยทำอะไร ก็เพราะเหตุว่ามนุษย์เป็นคนเขียนนะซี
 มนุษย์ จึงชนะ ยักษ์เสมอ ต้องให้ยักษ์เป็นคนเขียนซีไม่แพ้มนุษย์
 หรือก นั้นมันอย่างนี้ ใครทำใครทำเอา เพราะเหตุฉะนั้นกษัตริย์
 ธรรมดาจึงกลัวมาแต่เมื่อก่อน กฎหมายนี้เป็นของสำคัญ ข้าพเจ้า
 รอดพ้นอันตรายจากการว่ากฎหมายนี้สำคัญ เพราะฉะนั้นเราจะ
 ผ่านไปโดยไม่ใช้กันให้ถึงที่ โดยเราจะผ่านไปในนั้นไม่ได้ ต้องใช้กัน
 ให้ถึงที่แต่จึงค่อยปล่อยให้ ท่านอาจารย์ของข้าพเจ้าก็บอกว่าจะต้อง
 ได้เคียงกันมาก ต้องระวังอย่าให้เกิดยุ่งยากขึ้น ข้าพเจ้าก็ต้องขอ
 ประทานโทษว่า ข้าพเจ้าเห็นเป็นธรรมดาที่สุด และข้าพเจ้ามองไม่เห็น
 ว่าทางบ้านจะเกิดยุ่งยากอะไรกัน ข้าพเจ้าเห็นเป็นทางที่ดีเสียอีก
 ข้าพเจ้าไม่เห็นว่ามีผู้ชายผู้หญิงจะรู้สึกยุ่งยากอะไร เราจะชอบเสียอีก
 ที่เราจะได้เท่า ๆ กัน ข้าพเจ้าเกลียดมานานแล้วกฎหมายบทนี้ แต่
 ว่าเราเคียงกันไปก็ไม่รู้จักจบ คือว่าใครดีกว่าใคร ผู้หญิงดีกว่าหรือผู้
 ชายดีกว่า ข้าพเจ้าก็เห็นตามความเห็นของท่านอาจารย์ว่า เราเคียง
 กันไป ๘ เดือนหรือ ๑ ปี ก็ไม่จบ คือรองใคร ใครก็เห็นว่าดี เพราะ
 ฉะนั้นเคียงกันไปก็ไม่จบ ข้าพเจ้าอยากขอประทานเรียนต่อมาอีกว่าเรา
 ควรระวังถึงแก่ ๆ ว่า กฎหมายเก่า ๆ นอกจากที่เขียนโดยผู้ชายแล้ว

มีอะไรบ้างในกฎหมายเก่า ๆ ที่เป็น ส่วนต้นฉบับนั้นว่าให้ผู้ชายได้ ต้อง
 ส่วน มีอะไรเป็นส่วนที่สำคัญที่สุดในกฎหมายนั้น ถ้าผู้ชายไม่มีทุน
 ให้ผู้ชายได้ส่วนสมรดหากเป็นผู้รักษาหรือหากเป็นคนรักษา เพื่อน
 ดมาชิกข้าพเจ้าพูดเมื่อกัน รักษาอะไรกัน ถ้าจะว่ารักษาทรัพย์สินสมบัติ
 ข้าพเจ้าว่าสมยอมไม่มีแล้ว ทรัพย์สินสมบัติไม่ต้องนำมารักษา บ้านเมือง
 เจริญแล้ว หน้าที่อย่างนั้นไม่มีแล้ว แล้วเราจะมาเขียนกฎหมายขึ้น
 กรานอยู่อย่างไร ข้าพเจ้าว่าเหตุผลมีอยู่เท่านั้น ไม่มีอย่างอื่นแล้ว
 เราต้องให้ความเที่ยงธรรมแก่หญิง ไม่ใช่ที่เราเป็นผู้ชายแล้วเราจะ
 เกียงขึ้นตามเดิมอยู่ เดิมว่าอย่างไรผู้ชายสมยอมยกเอาอย่างนั้น เพราะ
 ฉะนั้นข้าพเจ้าขอคัดค้านความเห็นของท่านอาจารย์ ขอประทานโทษ
 ข้าพเจ้าไม่เห็นด้วยเลย คือให้มันไปตามร่างกรรมาธิการนั้นดีแล้ว

พระยานิติศาสตร์ไพศาลย์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม
 กล่าวว่า ในเรื่องนทมนต์ผู้อ้างว่ารัฐบาลร่างมาตราขึ้นไปในท่านองว่าให้
 ชายได้ต้องส่วน หญิงได้ส่วนหนึ่งนั้น เป็นเพราะกรรมาธิการคนหนึ่ง
 ชุดแรกทำร่างประมวลนี้ กรรมาธิการชุดนั้นได้รับคำสั่งจากรัฐบาลว่า
 ให้ทำไปตามขนบธรรมเนียมเดิมเท่าที่จะทำไปได้ เพราะฉะนั้นมาตรา
 นั้นจึงเป็นไปตามเดิม และอย่างเดียวกับเรื่องทมิฬเมียหลายคน และใน
 เรื่องทมิฬเมียหลายคนนั้นเจ้าคุณศรีกรรมาธิเบศร์ตั้งตั้งจึงเข้ามาถามนโย-
 บายของสภาฯ สภาฯ ตั้งไปว่าให้มีเมียคนเดียว จึงได้แก่นโยบาย
 เดิมที่ก่าตั้งทำกันอยู่ ทั้งนี้เพราะอันนั้นผู้ตั้งตั้งว่าเหตุใดผู้ร่างเดิมจึงได้

ให้ชายได้สองส่วน ข้าพเจ้าก็คิดว่าผู้ที่เคยเรียนกฎหมายมาแล้วคงจะได้
 อ่านในกฎหมายลักษณะผัวเมียที่เขาบอกว่าชายห้ามหญิงคอน คำนี้
 เองแหละแสดงอยู่ในตัว ห้ามของมันต้องหนักหน่อย คอนของมัน
 ต้องเบาหน่อย ก็แปลว่าในสมัยนั้นชายเป็นหัวเรือหัวแรงต้องออก
 กำลังมากกว่าหญิง และผู้ที่สนใจในเรื่องบรมโบราณมาแล้วจะเห็น
 ได้ว่าผู้หญิงเป็นผู้เฝ้าบ้าน ทำงานเล็กๆ น้อยๆ เบบๆ ชายเป็นผู้ออก
 ไปจากบ้านหางานหาเงินมาเลี้ยงดูผู้หญิง และในข้อนี้ข้าพเจ้าจะแสดง
 ว่าผู้ร่างเดิมเขาไม่ได้ยึดคติธรรมเนียม มันเหมาะสำหรับเวลานั้นสมัย
 นั้น เพราะฉะนั้นอย่าไปโทษเขา ข้อสำคัญว่าเวลานั้นเป็นเวลาที่ควร
 แก่ไรหรือไม่ บ้านเมืองเราเจริญมาเราให้การศึกษาแก่หญิง ๆ ก็
 ทำงาน อย่างที่สมาชิกบางคนแสดงแล้วว่า ตามบ้านนอกคอนนางผู้
 หญิงทำงานมากกว่าผู้ชาย ข้อนี้ข้าพเจ้าก็เคยไปเห็นมา เป็นเช่น
 นั้นจริง ข้าพเจ้าเคยเห็นผู้หญิงไปค้าข้าวทำอะไรต่ออะไร ผู้ชายกลับ
 ไปนั่งร้องเพลงเล่น แต่ไม่ใช่ครั้งโบราณเขาทำเช่นนั้น นับเป็นเหตุ
 การณ์ที่โตเปลี่ยนแปลงมา แม้ในพระนครนี้เองก็ ผู้หญิงที่เคย
 อยู่กับเขย่าเผือกกับเรือน เวลานี้เหตุการณ์เปลี่ยนแปลงไปอีกเพราะเรา
 มีการศึกษา เราจะเห็นเช่นกระทรวงธรรมการเป็นต้น จะเห็นว่าผู้
 หญิงทำงานมากมายผิดกว่ากระทรวงอื่น ๆ และแม้ที่สุดในสภา
 ของเราเองก็มีผู้หญิงมาเซฟโตะเท่ากับผู้ชายจำนวนละ ๓ คน สิ่งเหล่านี้
 แสดงให้เห็นว่าเหตุการณ์เปลี่ยนแปลงมา แต่จะพึงแบ่งส่วนที่จะได้

ระหว่างผู้เมียว่าจะได้เท่ากันหรือไม่ ข้อนี้อยู่ในความเห็นของ
 สมาชิกว่าจะได้คนละเท่ากันสมควรเพียงไร สมาชิกทุกคนควร
 วิจัยด้วยตัวเองว่าสมควรประการใด แต่อยากจะได้ข้อเท็จจริงให้
 ฟังคือมีอารยประเทศไหนบ้างที่ผู้เมียอยู่ไหนบ้างทำงานได้มาแล้ว
 แบ่งส่วนผิดกัน ขอให้ท่านไปค้นดูกฎหมายในใดกัน มีประเทศไหน
 บ้างที่ให้ส่วนไม่เท่ากันนอกจากกฎหมายไทยที่มีมานี้ ที่นี้ประมวล
 กฎหมายของเราที่เป็นของออกหน้าออกตา เราออกไปแล้วให้ชายได้
 สองส่วนแล้วหญิงได้ส่วนหนึ่งนั้น จะเป็นอย่างไรก็อยู่ในใจของสมา
 ชิก เช่นอย่างในนี้ชายมีเมียได้คนเดียวเราก็ดอกโลกเขา เพราะ
 เหตุว่าท่านสมาชิกทั้งหลาย ในที่นี้เขาพเจ้าก็คิดว่า ๕๐ เปอร์เซ็นต์
 คงจะมีเมียมากกว่าคนเดียว และเราก็ดอกโลกเขา และข้อนี้เราก
 จะดลกโลกเขาได้เพียงไรอยู่ในใจของสมาชิกว่าเราจะออกกฎหมาย
 ให้งามขอคเขาได้หรือไม่ มีท่านสมาชิกผู้หนึ่งบอกว่ามาตราอยู่ในข้อ
 สำคัญว่าก่อนจะแต่งงานจะทำสัญญาอย่างอื่นได้หรือไม่ ข้างเจ้าเห็น
 ว่าไม่ชัดชัด และเคยมีที่ศาลวินิจฉัยมาแล้วว่าเราทำสัญญาเมียเขา
 ไม่แบ่งส่วนผิดกันได้ ศาลก็วินิจฉัยให้ เช่นนี้แล้วกฎหมายบทนี้จะมี
 อย่างไม่เห็นจะไม่สำคัญ เพราะเหตุว่าเขายังเห็นแก่ทรัพย์สินเมื่อก่อน
 แต่งงานเขาก็ทำสัญญาตกลงกันว่า เมื่อพ้องหย่าแล้วแบ่งทรัพย์สินอย่าง
 หนึ่งอย่างนี้ มาตราเราจะโต้เถียงกันอย่างจริงจังกันยังไม่เสร็จ
 เพราะฉะนั้นคิดว่าท่านประธานาควรรจะให้ โอกาสพูดคุยกันคนละครั้งหรือ

ต้องครึ่งเป็นอย่างมากรคนหนึ่งๆ ถ้ามีหนี้จะให้คนหนึ่งพูดได้ตา
หนแต่ก็จะไม่จบ ข้าพเจ้าพูดเป็นกลางๆ แต่ค่าพูดของข้าพ
เจ้าจะดำเียงไปทางหนึ่ง แต่สุดแล้วแต่สมาชิกจะวินิจฉัย

ขุนชำนาญ ภาษา ผู้แทนราษฎรจังหวัด นครราชสีมา กล่าว
เรื่องนการโต้เถียงกันมากมายนานแล้ว จึงข้าพเจ้าจะขอเรีย
อีกหน่อยว่าเรื่องนั้นเราจะลงมติไปในเรื่องที่ได้ผู้ชายมีส่วนแต่ก็
เห็นได้ชัดๆ ว่าสมาชิกทั้งหมดนี้เป็นผู้ชายทั้งนั้น คงจะเห็นกับตัวมา
ขอนางจะใคร่ตักเตือนสมาชิกทั้งหลายว่า ให้ตรึกตรองให้มากๆ ที่
เกี่ยวว่า เวตานัติกรของผู้หญิงควรจะมิแคไหน จึงข้าพเจ้าขอเตือน
ไว้ก่อน

พักประชุมเวลา ๒๐.๕๗ นาฬิกา

เริ่มประชุมใหม่เวลา ๒๒.๓๐ นาฬิกา

พระดำรงตำแหน่งประพันธ์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวง ขรรพการ
กล่าวว่า ข้าพเจ้าขอโอกาสกล่าวอีกสัก ๕ นาทีเถอะ ข้าพเจ้าได้ยื่น
คำขอออกตัวเอง คือข้าพเจ้าขอออกตัวข้าพเจ้า ๓ ครั้ง ข้าพเจ้ากึ่ง
ปลงอาบตัดตลอดเวลาว่าออกที่ตรงไหน ความจริงที่ข้าพเจ้าพูดเมื่อ
ก่อนให้เหตุผลเป็นกลางที่สุด บอกไว้เท่านั้นแหละว่าครบครันแล้ว
กันมาอย่างไร แล้วเราจะไปทำกฎหมายให้เขาอย่างไร และโดย
เฉพาะอย่างยิ่งที่ข้าพเจ้า ต้องการจะให้เข้าใจกันมีว่า ก่อนที่ท่านจะ

ลงไปว่าเอาตามร่างเดิมหรือตามร่างของกรมการ ขอให้เอาด้วย
 ๒ ฉบับมาอ่านเทียบกันดู ว่าเรื่องร่างไหนควรจะมติดกฉินฉินขอให้
 ถ้อยเอาร่างนั้น ซึ่งพดกันตามหลัก ข้าพเจ้าก็ไม่ได้บอกว่าจะเอา
 ตามร่างใดเหมือนกัน จะเอาตามใหม่ก็ดัดเหมือนกัน เมื่อถึงเวลาแล้ว
 คชงนน บัญหาต่อไปก็มีว่าข้าพเจ้าได้บอก เมื่อก่อนว่าการที่ท่านจะให้
 รายได้ครึ่งหนึ่ง หนึ่งได้ครึ่งหนึ่ง ขอให้ท่านคิดให้รอบคอบเสียก่อน
 ท่านกรมการเมื่ออธิบายบอกว่าคุณหญิงแต่งงานกับผู้ชายที่มีเงิน
 แล้วเขาก็ได้ครึ่งหนึ่งสบายใจ คิดกลับอีกทีหนึ่งชื่อว่าท่านแต่งงานกับทวด
 เคนดินกินเขาแทนมีทรัพย์สินมบัติ ท้าวร้อยด้านบาท แล้วเขามาเอาไป
 เสียครึ่งหนึ่ง ร้องให้หรือไม่ว่านเป็นเหตุขงด ข้าพเจ้าไม่ได้บอกว่าจะไม่ได้
 แต่บอกให้รู้ว่าซึ่งกันให้ดี แล้วเรื่องเวลาที่ท่านรัฐมนตรีคนนั้นของ
 ข้าพเจ้าว่าถึงว่าอย่างไร อีกข้อหนึ่งประมวลแห่งนี้ของภาระอะไร ซึ่ง
 เกี่ยววิธี ความมั่นคงของครอบครัว ซึ่งเป็นหน่วยของประเทศใช้หรือ
 ไม่ถ้าท่านเขียนกฎหมายเป็นคาแรท เหตุใดจึงข้างหน้าให้เรือเดินทั้งๆ
 ไปจะกินแล้ว ครอบครัวจะเป็นไปทางไหนเด้า พอรู้ดีว่าได้ครึ่ง
 หนึ่ง ครอบครัวถ้าแม่ไปแล้วดัดเหมือนกัน ข้าพเจ้ามิได้เข่าข้างไหน
 ข้างนี้ แต่บอกให้เห็นว่าซึ่งกันให้ดี เราทำอะไร มาถึงปัญหาสำคัญ
 ของข้าพเจ้าขอที่ ที่ข้าพเจ้าได้ถามกรมการว่า บทสัญญาของเรา
 ทำสัญญาก่อนแต่งงานเขียนเป็นอย่างอื่นได้หรือไม่ ท่านรัฐมนตรี

คนของข้าพเจ้าบอกว่าควรจะทำได้ แต่นั่นยังไม่ใช้ความเห็นชอบ
 กรรมาธิการ ขอให้ท่านพิจารณาเรื่องนี้แล้ว คอบให้รู้เสียล่วงหน้า
 ก่อนที่เราลงมติกัน ที่นั่นคือไปก็อีกข้อหนึ่ง การที่จะเขียนกฎหมายไป
 ในร่างเก่าอย่างนี้ มีโอกาสให้เราเห็นว่าได้ ก่ออะไร เปรียบเหมือน
 อย่างเราดอยอยู่ในมหาสมุทร เราเกาะไม้ค้ำไม้ค้ำหนึ่งก็ดี ถ้าเมื่อก่อน
 จะตายก็ยังคงคิดว่าเราอยู่ในมหาสมุทร อยู่แล้วดอยไปแล้วจะตายก็ให้
 นกกลงนอน ท่านจะตัดสินใจลงไปว่าครั้งหนึ่งก็ดีเหมือนกัน ๒ ใน ๓ หรือ
 ๓ ใน ๒ อะไร ชายหาบหญิงคนก็ดีเหมือนกัน สิ้นสมรสได้มาเพราะ
 บุญเราเอง ถ้าเราชอบใจจะแบ่งกัน ทำสัญญาตกลงกันได้ ก็ไม่
 เกี่ยงกันเสียเวลา ไม่รู้จักเสร็จ ข้าพเจ้าเองเคยเกี่ยงกันเรื่องนี้แล้ว
 อดข้าว เรื่องมันเป็นอย่างนั้น

นายทองอยู่ พนมพนัน ผู้แทนราษฎรจังหวัดชลบุรี กล่าว
 ตามความเห็นของข้าพเจ้าแต่เห็นพ้องด้วยกับท่านกรรมาธิการในการที่
 จะได้แบ่งกันคนละครึ่ง หากที่ข้าพเจ้าแต่เห็นด้วยนั้นจะได้แยกออกได้
 เป็น ๒ ข้อ ๑ การก่อทรัพย์สิน ๒ ความมคคิธรรม การก่อทรัพย์สิน
 ใครเป็นผู้ก่อ โดยทั่ว ๆ ไปแล้วตามที่ฟังเสียงอภิปรายจะรู้ ดีกว่าทาง
 ฝ่ายผู้ชายเป็นผู้ก่อ แต่ความจริงสำหรับทางฝ่ายผู้ชายเป็นผู้ก่อ
 ก็จะเห็นเป็นแต่ในกรุงเทพฯ เป็นส่วนใหญ่ แต่ว่าถ้าจะไปดูในต่าง
 จังหวัดแล้วเราจะเห็นว่าผู้หญิงเป็นผู้ก่อทรัพย์สินให้เกิดเงินเสมอด้วยฝ่าย
 ชาย เป็นคนว่า ชาวนา ซึ่งทำงานท่งหดยก็ได้ อภิปรายมาแล้ว โดย

ฉะเพาะจังหวัดชลบุรีมีหญิงเป็นผู้ก่อทรัพย์ จนเต็มอกด้วยฝ่ายชาย คือ
 ชาวสวนเป็นต้น ถ้าท่านทั้งหลายไปในเขตต์ของชาวสวนในจังหวัด
 ชลบุรีแล้ว ท่านจะรู้สึกว่ามีหญิงนั้นเป็นฝ่ายหาบ ผู้หญิงเวลาเช้าโดย
 มาลจะต้องทำสวน เป็นคนหาบ รันตนหมาก เตียงพล รันตนทุเรียน
 หาบทุเรียนมาขาย หาบของมาขายทั้งนั้น นั้นเป็นข้อหนึ่งที่เราควร
 พิจารณาบ้าง ความยุติธรรมอยู่ที่ไหน ผู้หญิงเป็นผู้ทำงานหนัก
 ข้าพเจ้าเองรักความยุติธรรมเป็นอันมาก ควรจะให้เท่ากัน ด้วยเหตุ
 ฉะนั้นแหละเราควรจะต้องลดความเต็มอกภาค กฎหมายที่จะออกต่อไปนี้
 มุ่งถึงประโยชน์แห่งความเต็มอกภาค และถึงเวลาแล้วที่เราควรจะให้
 ความเต็มอกภาคนั้นแก่สตรี ผู้ซึ่งอาภัพมานานแล้ว ให้ได้เต็ม
 ตมตาได้บ้าง ในเรื่องนี้ข้าพเจ้าเข้าใจว่าท่านกรรมาธิการนั้นคงจะได้
 อธิบายถึงคามรู้สึกของท่านอย่างจริงใจอีกครั้งหนึ่ง และเมื่อได้
 อภิปรายแล้วก็หวังว่าท่านชนชำนาน ผู้ซึ่งมีความชำนาญในการลง
 มติจะได้ข้อให้ลงมติ

นางแรม บุญประเสริฐ กรรมาธิการนี้ กล่าวไว้ว่า ตามที่ท่าน
 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงธรรมการถามถึงเรื่องว่า ถ้าหากจะทำตั้ง
 ญานก่อนตั้งมรดกไว้จะทำได้หรือไม่ ข้าพเจ้าจึงต้องขอประทานโทษที่
 ตอบเมื่อก่อน ตั้งใจจะตอบเหมือนกัน แต่หากตั้ง ขอให้ตั้งมาชิกจงเปิด
 หน้า ๓๐ มาตรา ๓๕๕๘, ๓๕๕๙, ๓๕๖๐ ที่ข้าพเจ้าจะได้พูดต่อไป
 มาตรา ๓๕๕๘ มีว่า ถ้าสามีภริยามิได้ทำตั้งญานกันไว้ ในเรื่องทรัพย์สิ้น

เป็นพิเศษก่อนสมัคร ความสัมพันธ์ระหว่างสามีภริยาในเรื่องทรัพย์สิน
 นั้น ให้บังคับตามบัญญัติในหมวดนี้ ขอให้ดูโปรดดูว่าในถ้อยคำ
 ตามมาตรา ๓๕๓๗ ให้บังคับตามบัญญัติเท่านั้น แต่ในมาตรา ๓๕๓๗
 นั้นอยู่ในอีกหมวดหนึ่งต่างหากจากหมวด ๕ ซึ่งมีจั่วหน้าว่าทรัพย์สิน
 ระหว่างสามีภริยา แต่ถ้าหากว่าจะคิดความอนุโตมไปเช่นนั้น ก็ยอม
 อนุโตมไปว่าให้คู่สมรสทำสัญญาได้ คู่ก่อนสมัคร ให้แบ่งทรัพย์สิน
 เป็นอย่างอื่น ซึ่งกฎหมายได้บัญญัติไว้ เช่นตามมาตรา ๓๕๓๗
 ข้าพเจ้าก็เห็นว่าถ้าหากว่าจะเป็นไปตามมาตรา ๓๕๓๗ นี้ ก็คงไม่มีท
 รษของอย่างไร กล่าวคือให้สมาชิกซึ่งยังคงการเขาเปรียบผู้หญิง
 อยู่ทำสัญญากับภรรยาของตนเสียก่อนจดทะเบียนสมรส ซึ่งจะทำให้
 คอไป คือให้ผู้หญิงคงได้เพียงหนึ่งส่วนหรือไม่ให้ได้เลย เพราะ
 ฉะนั้น ข้าพเจ้าเข้าใจว่ามาตรา ๓๕๓๗ ปล่อยให้โอกาสให้ผิด เช่นนี้ แล้ว
 ท่านคงไม่มีความข้องใจ อย่างไร โฉนดที่ท่านยังจะวางมาตราไว้ช
 วยผู้ หญิงอีก ทำไมท่านจะแสดงน้ำใจให้เห็นสักครั้งหนึ่งไม่ได้ หรือ
 กล่าวคือตรามาตรา ๓๕๓๗ ไว้เช่นนั้น แต่ท่านยังมีเอกสิทธิ์ในมาตรา
 ๓๕๓๗ ที่จะเอาเปรียบภรรยาของท่านได้ คอไปอีก ถ้าหากท่านมีถูก
 ผู้ชายท่านก็อาจจะตั้งถูกผู้ชายให้ เขาเปรียบเมียถูกของท่าน คอไปอีก
 และข้าพเจ้าหวังใจว่าขอของใจคงจะสละเสียได้ เพราะท่านจะยึดถือ
 มาตรา ๓๕๓๗ นี้ เป็นหัวใจของท่านคอไปในการที่จะมีภรรยา
 นายฮั่ว ตามไท ผู้แทนราษฎรจังหวัด กำแพงเพชร กล่าวว่

มาตราที่ห้า เจ้าได้แปรญัตติไว้ แต่ที่ไม่มีโอกาสจะได้พูดนานมา
 แล้ว เพราะฉะนั้นเจ้าขอโอกาสเรียนให้ทราบในครั้งนี้นด้วย คือ
 เจ้าได้แปรญัตติไว้ว่า ให้ชายหญิงได้ดินสมบัติเท่ากันซึ่งคณะ
 กรรมการได้เห็นพ้องด้วย ส่วนที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงธรรม-
 การกล่าวหาว่า ถ้าชายมีเงินคงห้าร้อยล้าน มาได้หญิงเป็นภรรยาแล้ว
 แบ่งเท่ากันเงินหมดไปหรือ ขอนเจ้าเห็นว่าไม่ถูก เรามีเงิน
 เป็นดินเดิม เงินเดิมเป็นส่วนหนึ่ง แม้จะหย่ากัน ดินเดิมนั้นก็หา
 จำต้องแบ่งไม่ ขอท่านทั้งหลายได้โปรดทราบในเรื่องนี้ด้วย เพราะ
 เป็นเรื่องสำคัญ เหตุผลที่เจ้าได้ยื่นแปรญัตติเช่นนี้ เจ้าได้
 ยินด้วยเหตุเห็นด้วยตามามากทีเดียว เพราะเมื่อได้รับร่างประมวล
 บรรพชน ตั้งแต่เมื่อสมัยประชุมสามัญ เจ้าได้ออกเที่ยวหลายจังหวัด
 ได้ไปตามชนบทต่าง ๆ ซึ่งมีสมาชิกบางท่านก็ได้ไปด้วยกัน
 เจ้าได้ตรวจสถิติเห็นสตรีทำงานมากกว่าชายทุกแห่งทุกตำบลตาม
 ชนบท นอกจากนั้นเจ้ายังได้เคยสอบถามนักนิติศาสตร์ในเรื่อง
 การแบ่งสมบัติของต่างประเทศเขาได้แบ่งเท่ากันทั้งนั้น และเพื่อความ
 ยุติธรรมและเพื่อความเสมอภาคตามรัฐธรรมนูญ เจ้าจึงได้แปร
 ญัตติว่าให้แบ่งเท่ากัน ซึ่งไม่กระทบกระเทือนถึงดินเดิมของเศรษฐีหรือ
 คหบดีนั้นเลย เพราะฉะนั้นท่านสมาชิกทั้งหลายควรจะเห็นออกและนึก
 ถึงสิทธิหญิงที่มาร่วมหัวจมท้ายมาแล้ว เมื่อจะจากกันก็ไม่ควรจะให้
 หญิงเสียเปรียบ หญิงเป็นเพศที่อ่อนแอ เมื่อจากกันแล้วการทำมาหา

กินหญิงก็ดูขายไม่ได้ ด้วยเหตุผลร้อยแปดประการ ซึ่งข้าพเจ้าเชื่อ
ว่าท่านสมาชิกคงจะเข้าใจดี เพราะฉะนั้นข้าพเจ้าขอเสนอให้ลงมติ

นายสรอย ฌด่าปาง ร.ต. ถัด รัตนพันธ์ รับรอง

นายเนย สุจิมา ผู้แทนราษฎรจังหวัด อุบลราชธานี กล่าว
ในมาตรฐานเป็นมาตรฐานสำคัญ ขอให้อภิปรายต่อไปเสียก่อน เพราะ
ข้าพเจ้าเองผู้คัดค้านคนแรกยังไม่ได้อภิปรายอีก

ขุนเด่นชาติ รัชมอง

ทำการแทนประธานสภาฯ กล่าว ว่า ถ้าอย่างนั้นข้าพเจ้าจะให้
ลงมติว่าจะอภิปรายต่อไป หรือว่าจะมีมติอภิปรายเพียงเท่านี้ ท่านผู้
ใดเห็นว่าควรจะให้เปิดอภิปรายต่อไป โปรดยกมือขึ้น

มีสมาชิกยกมือ ๓๓ คน

ทำการแทนประธานสภาฯ กล่าว ว่า ท่านผู้ใดเห็นว่าควรจะมี
มติอภิปราย โปรดยกมือขึ้น

มีสมาชิกยกมือ ๒๘ คน เป็นอันว่าให้อภิปรายต่อไป

พระदारดาต้นประพันธ์ รัฐมนตรี ว่า การ กระทรวง ขบวนการ
กล่าว ว่า ที่แรกข้าพเจ้าก็คิดว่าจะมีคนมานั่งแต่เรื่องมันเข้าใจผิด
เสียอีกแล้ว ตัวอย่างที่ข้าพเจ้ายกเมื่อก่อนไม่ใช่เป็นการไปควักเอาดิน
เดิมของเขาหรอก ข้าพเจ้าบอกว่าท่านกรรมมาธิการ บอกว่า ถ้าหญิง
ไปได้ชายที่มีเงินเกิดทรัพย์ ดินรวยขึ้นมาแล้วก็แบ่งได้ครึ่ง ผู้หญิงก็
ได้ด้วย ข้าพเจ้าอธิบายตัวอย่างอีกอย่างหนึ่ง บอกว่ากตัญญูเสียซี

ถ้าผู้ชายที่ไม่มีตางค์แต่ไปได้หญิงที่มีตางค์ ทำมาหากิน แรกก็
 ไปถึงเรื่องแบ่งตมรดเจ้ากเหมือนกันอีก และคนที่ไม่ได้ก็ไปได้ เขา
 แรกบ่ปัญหาว่ามีว่า ทางนก ๕๐ ตางค์ ทางนก ๕๐ ตางค์ ซึ่งกันเช่น
 นี้ อีกข้อหนึ่งเป็นปัญหากฎหมายที่ถามว่าเรื่อง แบ่งตมรดกระทำ
 สัญญาบอกได้ว่าหรือไม่ ท่านกรรมาธิการตอบว่ามาตราเท่าไรวรรค
 ความประสงค์ของข้าพเจ้าอยู่วรรค ๒ ทำสัญญาได้หรือไม่ได้ ข้าพ-

 เจ้าอยากจะทราบเท่านั้น

นายทองอินทร์ ภูวิพัฒน์ กรรมาธิการ กล่าวว่า ปัญหาข้อ
 ข้างใจท่านรัฐมนตรีว่าการกระทรวงธรรมการนั้น ว่าถ้ามีภรรยาจะ
 ทำสัญญาเมื่อหย่าขาดจากการเป็นสามีภรรยาได้หรือไม่ กรรมาธิ-

 การก็ได้ตอบแล้วว่า จะอาศัยมาตรา ๑๕๕๘ บังคับด้วยอนุโลมก็ได้ ใน
 ข้อความวรรค ๒ ของมาตรา ๑๕๕๘ นั้นว่า ถ้าสามีภริยามิได้ทำสัญญา

 กันไว้ในเรื่อง ทรัพย์สินเป็นพิเศษก่อน ตมรด ความสัมพันธ์
 ระหว่างสามีภริยาในเรื่องทรัพย์สินนั้นให้บังคับตามบัญญัติในหมวดนี้
 ถ้าข้อความใดในสัญญาก่อนตมรดขัดต่อความสงบเรียบร้อย หรือศีล

 ธรรมอันดีของประชาชน หรือทำให้ใช้กฎหมายประเทศอื่นบังคับ
 เรื่องทรัพย์สินนั้น ข้อความนั้นๆ เป็นโมฆะ ปัญหาในเรื่องนี้จึงมี

 ว่าสัญญาก่อนตมรดในเรื่องจะต้องแบ่งดินตมรดนั้นให้ผิดจากกฎ

 หมายมาตรา ๑๕๕๘ นั้นจะเป็นโมฆะหรือไม่ โดยเฉพาะความเห็นของ

 ข้าพเจ้า มาตรา ๑๕๕๘ ที่จะต้องบังคับโดยอนุโลมแล้วใช้ได้ เพราะ

ว่าสัญญาก่อนสมรสนั้นไม่ขัดต่อความสงบเรียบร้อย ไม่ขัดต่อกิจ
 ธรรมเนียมอันดีของประชาชน และสัญญานั้นหาผูกพันถึงบุคคลภายนอก
 ไม่ เมื่อสัญญาซึ่งผูกพันระหว่างบุคคล ๒ คน เขาอาจจะทำสัญญา
 เป็นทำนองไหนก็ได้ โดยชอบด้วยกฎหมายทั้งสิ้น แต่อย่างไรก็ดี
 ในเรื่องนี้เราจะคงพิเคราะห์ถึงกฎหมายเก่าที่เรียกว่าชายหาหญิง
 คอนันต์ด้วย เพราะว่าปรากฏว่าชายหญิงซึ่งหย่ากัน โดยมากคู่ที่
 ยอมแบ่งสินสมรสให้หญิงมากกว่าชายหรือเท่ากัน หรือในบางกรณี
 อาจจะมีข้อความก่อนสมรสว่าเมื่อฝ่ายใดผิดสัญญาฝ่ายนั้นจะไม่ได้สิน
 สมรส นั่นคงนึกทำได้ เพราะว่าสัญญาที่ผูกพันทรัพย์สิน เช่น นม ใน
 กรณีเพียง ๒ คน และหากกระทบกระเทือนถึงบุคคลภายนอกไม่ ข้าพ
 เจ้าเข้าใจว่าคู่สัญญาจะทำได้ โดยเด็ดขาด ข้อข้องใจในเรื่องนี้ที่มี
 ต่อมาชกอภิปรายอยู่มาก ๆ นั้น ก็เป็นปัญหาในเรื่องที่ว่าความยุติ
 ธรรม มีอำนาจที่อยากจะให้คงตามหลักกฎหมายเดิมว่าจะต้องให้
 ชายหาหญิงคอน โดยอ้างถึงความยุติธรรม ครั้นอีกฝ่ายหนึ่งก็อ้าง
 ว่าจะต้องให้เป็นไปตามร่างของกรรมวิธีการทั้งนี้เพื่อความยุติธรรม
 และความเสมอภาค ในเรื่องนี้ความยุติธรรมนั้นมันอยู่ที่ไหน ความ
 ยุติธรรมนั้นมันอยู่ที่คนต่างหาก ท่านรัฐมนตรีว่าการกระทรวง
 ธรรมการว่าถ้ายุติธรรมเกินไปนั้นแหละไม่ยุติธรรม แต่ข้าพเจ้าเห็น
 ตรงกันข้ามไปว่าในโลกนี้ถ้าไม่มีความยุติธรรมแล้วจะมีความยุติ
 ธรรมหาได้ไม่ และโดยฉะเพาะอย่างยิ่งในสภาวนี้ ความยุติ

กรรมหนักอยู่ที่พวก โดยเฉพาอย่างยิ่ง ความเห็นของข้าพเจ้า
 แต่ในเรื่องนี้ ข้าพเจ้าเห็นว่าที่กรรมจาริกแก่ ไชนันท์ แก่ ไซ เพื่อให้
 โดดกับความยุติธรรม ซึ่งข้าพเจ้าเชื่อว่าไม่มี แต่ที่เราแก่ ไซ ให้ โด
 โดดที่สุด การร่างกฎหมายเราจะต้องร่างให้ไปตามมติของอาณา
 ประชาชน ตามมติของคนหมู่มาก เพราะฉะนั้นเมื่อเราเทียบเคียง
 พลเมืองในประเทศสยาม เราารู้ดีกว่าชาวชนบทมากกว่าชาวกรุงเทพฯ
 คนทำงานด้วยน้ำพักน้ำแรงนมากกว่าคนทำงานบนหลังคน กฎ
 หมายได้ร่างในพวกทำงานบนหลังคน โดยเฉพาอย่างยิ่งข้าพเจ้า
 การในสมัยก่อนที่ร่างกฎหมายเขาเปรียบ และโดยเฉพาอย่างยิ่งคือ
 ผู้ชาย ถ้ากฎหมายนั้นได้ร่างขึ้นโดยชาวนาแล้วจะเห็นว่ากฎหมายนั้น
 คงไม่ใช่เป็นรูปอย่างนี้ คงจะให้ความยุติธรรมเสมอภาคอย่างกว้าง
 ของกรรมจาริก แต่ถ้าวัดด้วยความเสมอภาคแล้วก็มีความเห็นไป
 ในทำนองเสมอภาคจะให้ทุกสิ่งทุกอย่างหาได้ไม่ คุณภาพของของ
 ต้องตามปริมาณของสิ่งนั้นๆ แต่ว่าในกรณีผู้เมียขึ้นชื่อเฉพา
 อย่างยิ่งก็คือเรื่องหย่า แต่ในเรื่องตายนั้นก็ไม่มีใครขัดข้อง ถ้าเมีย
 ตาย ผู้ซึ่งทำหน้าที่ผู้อยู่ในที่นั้นถึงแม้ว่าให้ครึ่งหนึ่งก็ตกไปเป็นของ
 ผู้ผู้นั้นเอง ผู้ชายทุกคนที่เขาแต่งงานเขามีความประสงค์จะให้หย่า
 จากเมียของเขาหรือ ท่านแต่งงานนั้นท่านต้องการจะล้มหัวจมท่านจน
 วันตาย และเมื่อท่านรับศีลพรของเดมาแก่นั้นก็ขอให้อยู่ด้วยกันจนไม่

เทียบออกของอะไรเช่นนั้น เพราะฉะนั้นกรณีที่ยานนั้นเป็นเหตุผลกายหน้า
 ซึ่งไม่คาดถึง ว่าเราจะหย่า สมานรัก โดยมากทศคค่านนั้นข้าพเจ้าอยาก
 จะถามว่าจะหย่าหรือไม่ ถ้าท่านทศคค่านนั้นเป็นคนกตัญญูมี แต่
 ว่าทำไม ทั้งๆที่กตัญญูทำไมมาเถียงเช่นนั้น ข้าพเจ้ารู้จักกตัญญูหลายคน
 แต่ไม่ขอระบุชื่อในที่นี้ ท่านมาถกกันว่ากตัญญู ชายกตัญญูนั้นแหละ
 จึงมาเห็นจากตนกตัญญู แล้วถูกเมียบังคับเอง เมื่อเรามีโอกาสออก
 กฎหมายเขาเปรียบเมียจึงมาเขาเปรียบเมียทางสภาพนี้ เป็นปัญหา
 ท่านมาถกปัญหาว่าใครทำงานมากกว่าใคร ชีวิตบ้านนอกข้าพเจ้าจะยก
 ลงตั้งแต่คนนอน ๕.๐๐ นาฬิกา ตามปกติจะต้องตื่นนอนก่อนแล้ว เมียทำ
 อะไร จะต้องไปหุงข้าวหนึ่งข้าว แล้วผัวจึงตื่นที่หลัง ซึ่งตามหนังสือ
 กฎหมายนั้นเอง เมียนั้นจะต้องตื่นก่อนนอนหลัง เป็นดังนี้แหละ
 ชายกตัญญู ชายเรียนหนังสือก็เอาเปรียบผู้หญิงแล้วให้ตื่นก่อนแล้ว
 ให้นอนหลังด้วย หนึ่งข้าวหุงแกงแล้วเขาคืนมากก็เบียดข้าวกินก่อน แทน
 ที่จะเป็นข้าวด้วยกินนั้น เมียจะต้องให้ลูกกินนม และจะต้องไปทำ
 งานบ้านไปด้วยกินทั้ง ๒ ฝ่าย ในฤดูนาผวกทำนาเมียก็ทำนา เวลาพัก
 ผ่อนกลางวัน ผ่อนตอนค่ำหรือ เมียต้องทำกับข้าวเพื่อให้สามีกิน ครั้น
 ตอนเย็นเมียจะต้องให้ลูกกินนมเพราะลูกนอน ภรรยาของเมียหนักด้วย
 ประการดังนี้ มาตอนว่างนา ที่นี้เราจะเห็นว่าผู้ชายนั้นไม่ได้ทำอะไร
 เลย ผู้หญิงถ้าบ้านที่มีเตียงใหม่ เราจะเห็นว่าผู้หญิงทุกคน ผู้แทน
 ขนบทุกคนคงจะรับรอง การเตียงใหม่เป็นภาระของผู้หญิงทั้งนั้น
 การปลูกฝ้ายเป็นหน้าที่ของผู้หญิงทั้งนั้น ผู้ชายก็มีเรื่องอะไร มีแค่น

อันหนึ่งไปเที่ยวแล้วผู้หญิงเรื่อยๆ ซึ่งข้าพเจ้าขอรับรองโดยเกียรติยศ
 ว่าผู้ชายทำงานน้อยกว่าผู้หญิงและผู้หญิงทำงานมากกว่าผู้ชาย แต่
 เราผู้ชายก็มาตะโกนเบิ่งๆ ในทันใด เรารับผิดชอบ ข้าพเจ้าอยาก
 ให้น้ำเมี่ยมานั่งข้างๆ ท่าน จะไม่ได้พูดอย่างนั้นเลย เพราะถ้าท่าน
 กดขี่จากประมุขๆ ท่านจะไม่ได้นอนในห้องเป็นอันขาด ในกรณี
 นี้ใครจะทำงานหนักกว่าใคร ผู้หญิงหาได้กลับบ้านเร็วขึ้นโดยฉะเพาะ
 อย่างเดียวไม่ เรายังงานจะต้องรับผิดชอบอีกประการ ในคืนนั้นถนัด คืน
 เรายังจะต้องไปตลาด จ่ายกับข้าว ตกโยนให้คนใช้ อย่างดีก็ดูแลเด็ก
 น้อย ข้าพเจ้าอยากจะให้ท่านเองดูสักชั่วโมง ข้าพเจ้าเคยถูกมา
 คุกคามเมี่ยมให้เลี้ยงดู ข้าพเจ้าทนไม่ได้ถึง ๓๐ นาที แล้วเมี่ยมข้าพเจ้า
 นั้นเลี้ยงตลอดวัน พอยกตัวแล้วแทนที่จะมากินข้าวด้วยกัน กลับ
 ไปให้ลูกกินนม ฝ่ายตัวข้าพเจ้าก็เสร็จแล้วก็ดูบุตร ฝ่ายเมี่ยมก็ล้างจาน
 พอเสร็จก็ซักฟอกเสื้อผ้าแล้วก็รีดผ้าอยากจะให้ผัวโกเก้ ถ้าไม่รีดก็
 ผู้หญิงจะไม่รัก นอนไปในท่านอนนั้น ตอนเรากลับบ้าน เราเหนื่อย
 แล้วผู้หญิงทำอะไร เมี่ยมเราจะต้องมาเอาอกเอาใจ ถอดรองเท้า
 ถูเท้าแล้วเก็บเสื้อผ้าให้ มีหน้าซำก่อนจะอาบน้ำก็เตรียมเสื้อผ้ามา
 อาบน้ำ ซนล้างหน้า ดับมาให้เสร็จเช็ดตัว บางทีเมี่ยมๆ ยังหิวผมผัด
 หน้าให้ฉิบเลย แล้วทนมือนอนนอน ท่านนอนหลับเป็นสุขตลอด
 คืน แต่เมี่ยมต้องเลี้ยงดู แต่ถ้าท่านไม่กวนเราก็มางที่จะทุเรศเรานอก
 หน่อย แต่ภาวระทหนักกันอยู่ดังนี้ และเราเห็นว่าภาวระทหนักกน
 อยู่นั้นเราควรแบ่งความรับผิดชอบให้ต่างกัน ถ้าเราคิดแต่ด้วยความ

ทุกระยาจะอยู่แค่นั้น ผู้หญิงที่หย่าแล้วกำลังคบค้าแล้ว ผู้หญิงที่หย่า
 นั้นถ้าไม่เห็นแม่หม้ายทรงเครื่องแล้วอย่าหวังเลยว่าจะได้ตัวอีก ท่าน
 ควรครองให้มากกว่า เราจะต้องรับผิดชอบอะไรหรือไม่ ผู้หญิงซึ่งไม่ได้
 รับทรัพย์สมบัติจากภรรยาจะต้องคบกับผู้ชายเสมอไป ผู้หญิงตาม
 ปกติมักจะเลี้ยงตัวเองได้ไม่มากนัก หน้าที่โดยส่วนรวม ฉะนั้นเมื่อ
 ผู้หญิงแล้วความทุกข์ยากในเรื่องเลี้ยงตัวก็ลำบากขึ้น เพราะฉะนั้น
 เราจะไม่ต้องตำราค่าๆ ที่เราจะเลี้ยงตัวไม่ได้ ในวันข้างหน้าหรือ เรา
 เป็นมนุษย์ด้วยกัน เราจะไม่นึกถึงความสงสารได้หรือ มนุษย์ที่มีศีล
 ธรรมแล้วจะต้องเพ่งเล็งถึงศีลธรรมมากกว่าอย่างอื่น คณะภรรยา
 การนี้ได้เพ่งเล็งถึงศีลธรรมมากกว่าอย่างอื่น การให้สิทธิหญิงนั้น
 เคียงกันให้มากขึ้นหน่อย และโดยเฉพาะเคียงกันเพียงให้ครึ่งหนึ่งของ
 ชาย เราจะได้อาศัยทรัพย์นั้นเพื่อประกอบอาชีพ ได้เลี้ยงตัวเอง
 ให้ได้รับความสุขยิ่งขึ้น ตามที่สมาชิกพูดถึงเรื่องดินสอและทอง
 หมนอาจจะเข้าใจข้อเท็จจริงผิดไป ดินสอคนนั้นหาเป็นทรัพย์ ดินของ
 ภรรยาไม่ แต่ดินสอคนนั้นเป็นค่าน้ำนมของพ่อแม่ตามกฎหมายเก่าเขา
 เรียกว่าค่าสินหัวบ๋องนาง ถ้าพ่อแม่ยกให้ภายหลังในกฎหมายเก่าก็เป็น
 ดินสอด้วยซ้ำ ถ้าพ่อเขาจะให้ท่านหนึ่งเพื่อให้สง่า งามคิให้
 ท่านจะคิดกระมัง มันเป็นเรื่องนิยมเรื่องดุกที่เขาเลี้ยงมา สำหรับท่าน
 มัน ท่านก็เป็นผู้กระทำเจ้าให้ผู้หญิงมาแต่งท่านก็แล้วกัน มันถึง

จะยุติธรรม เพราะว่าท่านควรจะได้ธรรมเนียมให้ดีกว่านี้ ก็
 นี้ในเรื่องที่ว่าชายหาหญิงคนอื่นอย่างหนึ่ง คำว่าชายหาหญิงคอน
 นี้หมายความว่าชายจะต้องรับภาระหนักกว่าผู้หญิง ขอนข้าพเจ้าฟัง
 คำฟังเพื่อก็คือท่านว่าหาดีกว่าคนอื่น นอนดีกว่านี้ การที่ชายหา
 นี้แบ่งภาระไปมากกว่าหญิง คงเหตุผลที่ข้าพเจ้าได้กล่าวมาแล้ว และ
 การที่ชายหา นั้นแหละชายจึงเขาเปรียบผู้หญิง เราย่างเข้ามาใน
 สมัยอวาระธรรมและในขณะที่เรามีสถาบันราษฎรใหม่แล้ว เช่น
 เราควรฟังเรื่องที่จะให้สิทธิอย่างนี้แก่ผู้หญิงมาก ๆ และข้าพเจ้าหวัง
 ว่าถ้าท่านใดได้แก่กรรมมาธิการผู้หญิง ถ้าเมื่อท่านมีโอกาสมาอ่าน
 บันทึกลง เราจะรักท่านมากจน และตรงกันข้ามท่านที่คัดค้าน ถ้า
 เมื่อได้มาอ่านบันทึกท่านอาจจะนอนออกมุ้งไปหลายคืน

นายสนิท เจริญรัฐ ผู้แทนราษฎรจังหวัดนครราชสีมา กล่าว
 ว่า การโศครวญของท่านกรรมมาธิการผู้ซึ่งเรียกร้องให้ชายเสีย
 ภาระเพื่อจะได้ สิ้นสมรรถ ๕๐ ต่อ ๕๐ แม้จะมีความอันน่าเห็นอกเห็นใจ
 อย่างใดก็ตาม ก็ยังไม่อาจหักล้างของท่านรัฐมนตรี การเขียนกฎ-
 หมายนั้นจำเป็นจะต้องวางหลักอันจดยึดด้วย แต่ถึงแม้ข้าพเจ้าจะ
 เห็นเช่นนั้นก็ดี ฉะเพาะกรณีนี้ข้าพเจ้ายังเข้าใจว่าการที่เราจะถือหลัก
 เรื่องกองทุนเงินเดิมขึ้นเป็นเกณฑ์ตั้งแบ่งสิ้นสมรรถนั้น ขอนจะให้เข้าใจ
 ว่าสัญญาสมรรถของเราจะเป็นสัญญาขอขายอยู่ได้ต่อไป ข้าพเจ้า
 เรียนให้สั้นๆ เท่านั้น ขอให้ท่านระลึกถึงสมาคมในชั้นสูงๆ หรือชั้น

กลาง ๆ จะเห็นได้ว่าสัญญาฉบับนี้โดยเหตุที่ว่ามีเรื่องกองทุนดิน
เคมีนั้นควรจะให้สัญญาซื้อขายเรื่อยไป ข้าพเจ้าไม่อยากจะให้เห็น
สัญญาฉบับนี้เป็นสัญญาซื้อขายเรื่อยไป ข้าพเจ้าจึงเห็นควรจะไปทาง
กรรมวิธีการในเรื่องนี้

พระดำรัสดำเนิรประพันธ์ รัฐมนตรี ว่าการ กระทรวง อรรถการ
กล่าวว่ ขอประทานโทษสักประเดี๋ย ท่านสมาชิกให้ข้าพเจ้าคือให้
มันเสร็จเรื่องสักหน่อย เรื่องข้อเท็จจริงหรือเรื่องความรู้สึก Sen-
siment เหล่านี้เด็กพวกนี้เสียที ท่านกรรมวิธีการท่านได้แถลงมาแล้ว
เมื่อก่อนว่ามาตรา ๑๕๓๗ นั้น ไม่เข้าข้อห้ามเรื่อง Public organise ใน
มาตรา ๑๕๕๘ หรือถ่าเช่นนั้นเรามาเถียงกันทำไมอีก ลงมติผ่าน
มาตรา ๑๕๓๗ นี้เสียก็หมดเรื่องกัน มาคำนวณกันทำไม ถ้าเราเขียน
ไว้พวกนี้ถึงความประสงค์ เราเขียนไว้เพื่อให้เป็น Security เป็นการันตี
แก่ครอบครัว ซึ่งเป็นหน่วยหนึ่งของประเทศ กฎหมายบัญญัติว่า
ในเรื่องเช่นนั้นจะให้เป็นอย่างนั้น ถ้ามาตราไม่ใช่ Public organise
ข้าพเจ้าก็ไม่เข้าใจกฎหมาย นั้นข้อหนึ่ง อีกข้อหนึ่งในปัญหาเรื่อง
ที่พวกนี้ว่าเมื่อความเห็นที่ข้าพเจ้าเข้าใจไปแล้วนั้น สันนิษฐานทางสันนิษ
ฐานทางนั้น ขอให้ท่านอ่านรายงานซึ่งเราแจกซองเลขไว้ ว่าข้าพเจ้า
ร้องขอว่าจะเขียนลงไปทางใดทางหนึ่งแต่ก็ยังไม่เห็นให้ คิวอย่าง
ที่ข้าพเจ้าให้เมื่อก่อนนรักษาประโยชน์ของใคร ประโยชน์ของผู้หญิง
ไซ้ใหม่ ชายไม่มีสันเคมีสักเก้เดียว แต่จะมาใดครึ่งหนึ่ง ก็คิดถ่มอีก

ที่หนึ่ง อย่างท่านกรรมาธิการว่า ถ้าตรงกันข้ามละผู้หญิงก็ได้ครึ่งหนึ่ง ถ้าเช่นนั้นก็เป็นการเดินทางไป ฟังดูอย่างไรชอบกต ข้าพเจ้าไม่ได้คิดว่าสตรีมีความรู้ความสามารถไม่เท่าผู้ชาย ข้าพเจ้าตั้งโรงเรียนพิเศษให้ด้วยซ้ำไปอีก ขอให้เขาได้มีโอกาสทำงาน ตำแหน่งอย่างจรรยา เช่น ๕๐ บาทหรืออะไร เป็นต้นว่าผู้ชายแข็งแรงไปจับคราดจับไถได้ มานั่งออฟฟิศทำไม นี่เป็นความเห็นของข้าพเจ้าอย่างนั้น แต่เราเขียนกฎหมายถึงครอบครัวของเขาแล้ว เรานั่นก็ให้ โกลดักหน่อย เราเขียนกฎหมายแล้วจะให้ โกลดาเขาละ จะให้กตต่างก็ ต้องกตร้อย ข้าพเจ้าก็ไม่ว่า แต่ถ้าจะให้แล้วขอให้ มีอะไรยกเกาะหน่อยพอคุณ แทนที่มาถึงก็มาแดง ไม่ต้องชก เช่นนั้นมันอย่างไรชอบกต

ขุนวรดิษฐ์กรุณเวทย์ ผู้แทนราษฎรจังหวัดหนองคาย กล่าวถึง ข้าพเจ้าว่า ดีกชอบพระคุณกรรมาธิการผู้หนึ่งเป็นอัน มากที่ได้บรรยาย ถึงกิจการของภริยาที่กระทำต่อสามีจนกระทั่งถึง การเลี้ยงดูให้ ข้าพเจ้าฟัง และคำบรรยายทั้งหมดนั้นคือคำบรรยายที่ภริยาต้องปฏิบัติ สามี คุณเต็ม่อนหนึ่งว่าเพื่อประโยชน์ที่จะเอาดีอันสมดังเท่ากันนั้นเอง ถ้า เป็นเช่นนั้นจริงแล้วข้าพเจ้ารู้สึกเสียใจ และรู้สึกที่เราออกคตินั้นจะ กมันจะเป็นการละพุดจันไป ในเรื่องภริยาต้องปฏิบัติสามีเราก็ กษาจรรยาแห่งท่านเราจะเห็นได้ว่า การที่ภริยาปฏิบัติสามีด้วยประการ ต่าง ๆ เช่นกับหญิงชาวให้ กมันหรือคั่นก่อนนอนหลังนั้น เหล่านี้เป็น ต้น นั้นเป็นจรรยาอันหนึ่งซึ่งท่านได้แนะนำตั้งต้นว่าควรกระทำ และ

ไร้แต่เท่านั้น แม้ท่านบุพการทั้งหลายท่านก็ให้คำสั่งสอนเช่นเดียวกัน เพราะเหตุฉะนั้นข้าพเจ้าจึงรู้สึกถึงความเห็นที่ว่าการกระทำของหญิงทั้งหลายทั้งปวงนั้น เพื่อยากจะได้ สิ้นสมรรถเท่างั้นแล้วแต่ก็รู้สึกเสียใจ จรรยาของเราจะเสื่อมไปมาก อีกข้อหนึ่งข้าพเจ้าก็อยู่ในภาคอิสานมา ๒๐ กว่าปีเหมือนกัน ถ้าพูดถึงสมรรถภาพแห่งการทำงาน ของหญิงแต่ละรายแล้ว ข้าพเจ้ายังไม่เคยเห็นหญิงคนใดหรือหมักใด เหล่าใดได้ควบคุมพาแถมมาขายในพระนครนี้ ซึ่งข้าพเจ้าถือว่างาน เช่นนี้เป็นงานหนักผิดกับการเลี้ยงดู ซึ่งท่านว่าผู้ชายเลี้ยงไม่ได้ หรือว่าเป็นการหนัก ที่ท่านว่าจะให้ผู้หญิงคั้นก่อนนอนหลัง ที่แสดงมา แล้วนั้น ไร้แต่เท่านั้น การหากินในหลักสำคัญๆ ชายนั้นเองเป็นผู้ปฏิบัติ เช่นกับในเรื่องคุมสินค้ามาขายเป็นต้น คนในภาคนี้กล่าวโดยเฉพาะในจังหวัดสกลนครนี้เอง ซึ่งข้าพเจ้าก็ได้รับราชการอยู่ ๕ ปี ข้าพเจ้ายังไม่เห็นหญิงคนใดได้เอาหนึ่งบรรทุกเกวียนแล้วเอามาขายที่จังหวัดขอนแก่น ซึ่งเป็นท่าเดค้าขายเลย ภาระอันหนักนี้ชายเป็นผู้ทำทางต้น หญิงเป็นแต่อยู่กับเหย้าเฝ้ากับเรือนเท่านั้น ก็เหตุใดนเถ่าจะมาดงเอาว่าหญิงทำงานหนักกว่าชาย เพราะเหตุฉะนั้นท่านรัฐมนตรีผู้หนึ่งกล่าวความนี้เป็นปัญหา โลกแตก นั้นข้าพเจ้าพอใจเหลือเกินทีเดียว ถ้าพูดถึงสมรรถภาพของการทำงานหนักของเพศต้องเพศนี้แล้ว ข้าพเจ้าก็ยอมรับว่าชายทำได้เท่ากันจริง แต่ที่บางสิ่ง บางอย่างนั้นเรายอมรับแล้วหรือว่าหญิงทำได้เท่ากับชาย ข้าพเจ้ายัง

มองไม่เห็นเลย เราคิดแต่ในเรื่อง คือความเป็นอยู่ในเรือน แต่
 หากว่าท่านกรรมวาจากรรมใดคิดให้ไกลกว่านั้น คือหากถึงความจำ-
 เป็นที่จะต้องใช้กำลังมือกับบ้านเมืองแล้ว ใครเล่า ไม่ใช่ชายคอก
 หรือ ท่านไปอ่านประวัติดู จริงอยู่หญิงบางคนที่เขาทำศึกสงคราม
 แต่นั้นเป็นเอกเทศ เรียกว่าเป็นอัศจรรย์บุคคล ไม่ใช่บุคคลทั่วไป
 การทำงานหนักเช่นนี้สตรีหรือหามิได้ ขอที่เรามาพรรณนากันว่าการ
 ศึกษากฎหมายเพื่อความได้เปรียบเสียเปรียบ ข้าพเจ้าคิดว่าเราอย่า
 ก้าวกันเสีย เพราะคิดว่าคนทุกคนย่อมชอบความยุติธรรมด้วยกัน
 กันนั้น แม่ท่านที่อยู่ในถิ่น ข้าพเจ้าก็เชื่อว่าออกกฎหมายไปโดยพึง
 เติงถึงความยุติธรรม ข้าพเจ้าเชื่อว่าไม่มีชายคนใดและไม่มีความ
 คนใดที่มาเถียงเพื่อเอาเปรียบแก่สตรีหามิได้ แต่ว่าเพื่อพึงถึงความ
 ความยุติธรรมกันเอง เราจะทำอย่างไรจึงจะให้การแบ่งปันดินสมบัติ
 ราชันเป็นยุติธรรมต่างหาก ด้วยเหตุฉะนั้นการที่เราจะกล่าวถึงว่าการ
 ได้เปรียบหรือเสียเปรียบนั้น ข้าพเจ้าคิดว่าน่าจะยุติไปได้ ปัญหา
 ที่มาสู่เพราะหน้าเราในถิ่น อีกประการหนึ่งข้าพเจ้าอยากจะทำ
 ศึกษากฎหมาย เพราะไหนๆก็ได้กล่าวกันมากต่อมากแล้ว เพื่อจะ
 ให้คิดกันต่อไปว่าเกร็ดๆ นั้นพอฟังได้หรือไม่ มีสมาชิกบางท่านประ-
 กอบด้วยคณะกรรมวาจาบอกว่า เราเห็นหญิงเป็นควายชายเป็นคน
 คือคนโบราณท่านเห็นอย่างนั้น ข้าพเจ้ารู้สึกแปลกมาก ทำไมท่าน

จึงมีความเห็นอย่างนั้น ยกตัวอย่างว่า ยกภรรยาของคนให้แก่ชายอื่น
 ชื่อนันทานอันคุณให้ดี ถ้าหญิงภรรยาเขาไม่ยอมแล้ว เรายกให้ไม่ได้ ไม่
 ใช่เราจะเอาภรรยามาเป็นอะไรอันหนึ่งขยำไปขยี้มาหามิได้ อีกประ-
 ការหนึ่งเล่า ข้อที่ปรารภกันว่าการกระทำเช่นนี้หรือกฎหมายเก่านั้น
 ทำไม่ได้ คิดมานานแล้วว่าเป็นการเหยียดผู้หนึ่งเหนืออีกผู้หนึ่ง เหยียด
 ที่ไหน เพราะเหตุว่าการเหยียดกันนั้นเราปรารภกันเฉพาะแต่รูปภาพ
 หรืออัสตังภาพต่างหาก ถ้าหากเราพูดถึงเรื่องอัสตัง ถ้าเรา
 ไม่ให้หญิงมีอัสตังเท่าชาย หรือแต่รูปภาพเท่าชาย นั่นแหละข้าพเจ้า
 เห็นว่าเป็นการเหยียดจริง ๆ แต่ที่เรารู้กันนั้นเป็นการแบ่งปันทรัพย์
 หาใช่การเหยียดมิได้ เพราะฉะนั้นข้าพเจ้าขอเรียนว่าเราอย่าเดือด
 มากไป คราวนี้ข้าพเจ้าจะเรียนถึงข้อสำคัญของข้าพเจ้า เพราะข้าพ-
 เจ้าได้พูดเกร็ด ๆ มาเป็นที่พอเพียงแล้ว คือข้าพเจ้าได้เคยปรารภมาว่า
 เราปรับปรุงความยุติธรรม ว่าทำในสิ่งจะทำให้การแบ่งปันทรัพย์
 สิ้นอันนั้นเป็นไปโดยความยุติธรรม ข้าพเจ้าได้พูดแล้วว่า สวรรค
 ภาพของการทำงานนั้นเท่ากันไม่อาจจะยังหย่อนกว่ากันได้ เราทุกคน
 ต้องการความยุติธรรม คณะกรรมการนี้ข้าพเจ้าคงจะไม่ผิด
 คือท่านถือหลักว่าเกิดเป็นคนแล้วต้องได้รับความยุติธรรมเท่ากัน ข้อ
 ข้าพเจ้าก็ได้เรียนแล้วว่าถ้าพูดถึงหลักทั่ว ๆ ไปแล้ว เป็นการถูกต้อง
 สุด แต่เฉพาะกรณีเรื่องการเป็นผัวเมียกันนั้น เรามีกรณีอื่นมาคอบ
 เข้าด้วย หาใช่เป็นอะไรเพราะบุคคลไม่ กรณีอื่นก็มาคอบเข้าด้วยนั้น คง

ที่ทานรัฐมนตรี ได้กล่าวแล้ว เป็นต้นว่าชายมีสินเดิมมาเป็นทุน ครั้น
ได้ภริยามา ภริยานั้นไม่มีอะไรมาเป็นทุนเลย พุทกัณห์ง่าย ๆ อย่างนี้
คิดว่า ครั้นมาอยู่ด้วยกันแล้ว ประกอบการทำมาหากินได้กำไรมา
ต้องปันบาท เมื่อเวลาหย่าขาดกันแล้ว หญิงผู้นั้นก็ได้สินเต็มรูดเท่า
ชาย เช่นหนี้ยุติธรรมหรือ ตรงกันข้ามชายก็เช่นเดียวกัน ถ้าหาก
ว่าหญิงมีสินเดิมมา แต่ชายตัวเปล่า เมื่อเวลาที่เกิดดอกออกผลแล้ว
แบ่งเท่ากันหนี้ยุติธรรมหรือ เพราะฉะนั้นการที่เราจะเขียนลงไปนั้น
เราจะต้องถึงภาวะของบุคคลแต่กันเดียวไม่ได้ ต้องถึงกรณีอื่น ๆ
เข้ามาควบด้วย จึงจะทำให้เกิดความยุติธรรม ข้าพเจ้าอยากจะ
เรียนที่ประชุมอีกอย่างหนึ่งว่า ในเรื่องเช่นนี้ข้าพเจ้าเห็นว่าอย่างไร ๆ
กต การที่จะให้เป็นยุติธรรมนั้นจำเป็นจะต้องถึงเรื่องอื่น ๆ ที่ชก
งหรือโยงมาด้วย นั่นเป็นข้อใหญ่ที่ข้าพเจ้าขอให้สมาชิกได้ไปรค
คิดให้มาก ๆ และข้าพเจ้าก็เห็นว่าเท่าที่เราได้อภิปรายกันมานี้ก็เป็น
การจะนานเกินสมควรแล้ว จึงสมควรจะลงมติได้ตั้งแต่วันนี้ เพราะ
ฉะนั้นข้าพเจ้าขอเสนอให้ลงมติฉบับนี้

มีสมาชิกรับรองหลายนาย

หลวงศรีประกาศ ผู้แทนราษฎรจังหวัดเชียงใหม่ กล่าวว่ การ
ที่สมาชิกผู้นั้นขอเสนอให้ลงมตินั้น ข้าพเจ้าเข้าใจว่าเขาขอเสนอให้
ลงมติเพราะญัตติที่เขาแปรไว้เท่านั้น ส่วนของข้าพเจ้ายังไม่ได้อภิ
ปราย เมื่อยังไม่ได้อภิปราย ยังไม่ได้โต้แย้งกันแล้ว จะไปลงมติ
ได้อย่างไร

ทำการแทนประธานสภาฯ กล่าวว่่า ที่ให้ลงมติสำหรับในข้อ
ที่กรรมวิธีการ แก่ ไช มานี้ ส่วนเครื่องหลังข้าพเจ้าจะให้ลงมติเป็น
ถ้าดีไป

หลวงจวนติปริษา ผู้แทนราษฎร จังหวัดลพบุรี กล่าวว่่า
ข้าพเจ้าเข้าใจว่าท่านประธานฯ จะเปิดโอกาสให้พูดต่อไป เพราะเหตุ
ว่่าตามที่ผู้แปรญัตติได้กล่าวไว้แต่ด้วยยังมีปัญหาซับซ้อนอีกมากมาย
ถ้าจะลงมติถึงมติเฉพาะของท่านผู้นั้นเท่านั้น เพราะฉะนั้นข้าพเจ้าขอ
อภิปรายต่อไปว่า.....

ทำการแทนประธานสภาฯ กล่าวว่่า มีผู้เสนอให้ลงมติสำหรับ
การอภิปราย ซึ่งอภิปรายอยู่เฉพาะหน้าบัดนี้แล้ว เพราะฉะนั้นขอ
ให้ลงมติเสียก่อน

ขุนวรดิษฐ์ ตรีคุณเดทย ผู้แทนราษฎรจังหวัดหนองคาย กล่าวว่่า
ข้าพเจ้าขอเสนอให้ลงมติในข้อว่่า จะแก้หรือไม่แก้ตามกรรมวิธีการ
เสียก่อน ครั้นเมื่อไม่แก้แล้วเราจะไปเปลี่ยนไปตามที่แปรญัตติ

ทำการแทนประธานสภาฯ กล่าวว่่า จะคัดค้านอย่างนั้นหรือ

ขุนพิเคราะห์หัดดี ผู้แทนราษฎรจังหวัดสุรินทร์ กล่าวว่่า คัดค้าน
ปัญหาในข้อนี้มีปัญหามาก แต่ท่านประธานฯก็อนุญาตด้วย อภิปราย
ถึง ๒๐ นาทีก็ไม่เห็นลงมติก็ เพราะฉะนั้นข้าพเจ้าขอให้อภิปรายต่อไป

ค. เทียม ศรัพิษฐ์ รับรอง

ทำการแทนประธานสภาฯ กล่าวว่่า ท่านผู้ใดเห็นว่าควรจะให้
นับถืออภิปรายต่อไปโปรดยกมือขึ้น

มีสมาชิกยกมือ ๘ นาย

ทำการแทนประธานสภาฯ กล่าวว่ ท่านผู้ใดเห็นว่าควรจะมีค
อภิปรายได้แล้ว โปรดยกมือขึ้น

มีสมาชิกยกมือ ๓๕ นาย เป็นอันว่าให้ มีคอภิปราย

ทำการแทนประธานสภาฯ กล่าวว่ สำหรับในมาตรา^{๕๕}มติ
หลายมติ^{๕๕}รับช้อนอยู่มาก คือของร่างรัฐบัตเดิมน้อยอย่างหนึ่ง ของ
กกรรมาธิการ^{๕๕}แก้ไขมาอีกอย่างหนึ่ง แต่ของท่านสมาชิกอีกหลาย
ท่านได้ขอแปรมติ^{๕๕}มาอีกอย่างหนึ่ง เพราะฉะนั้นในชั้นต้นข้าพเจ้า
จะขอให้ที่ประชุมลงมติเฉพาะแต่ในส่วนที่ของกกรรมาธิการ^{๕๕}แก้ไขมา
เสียก่อน ถ้าหากว่าที่ประชุมเห็นว่าควรเป็นไปอย่างอื่นแล้วจะได้ให้
ลงมติตามลำดับไป เพราะเหตุว่าของกกรรมาธิการ^{๕๕}ที่แก้มานั้น ถ้าหาก
ว่าเป็นไปตามนั้นแล้วย่อมจะตัดปัญหา หรือตัดมติอื่น ๆ ได้ทั้งสิ้น

นายเนย สุจิมา ผู้แทนราษฎรจังหวัดอุตรราชธานี กล่าวว่
ปัญหาในมาตรา ๑๕๓ นั้นเป็นปัญหาสำคัญ เวลานี้ได้เวลาที่จะต้อง
มีที่ประชุมตามกำหนดแล้ว ข้าพเจ้าใคร่จะขอเสนอให้ที่ประชุมกัน
เสียที แล้วพรุ่งนี้มาลงมติกันใหม่

ทำการแทนประธานสภาฯ กล่าวว่ ขอให้เสร็จเรื่องเสียเถอะ
เพราะได้พูดกันมาเป็นเวลานานพอแล้ว เราควรจะให้เสร็จมาตรา^{๕๕}
ข้าพเจ้าจะขอให้ที่ประชุมลงมติว่า ในมาตรา ๑๕๓ นั้น จะให้แก้ไข
เป็นไปตามที่กกรรมาธิการ^{๕๕}ได้แก้ไขมา หรือจะให้ เป็นไปอย่างอื่น

ท่านผู้ใดเห็นว่าในมาตรา๓๖ควรจะให้ เป็นไปตามที่กรรมการได้แก้ไข
มาตรา๓๖ไปรศกมอช. เมื่อยังตั้งได้ก็จะได้กล่าวอีกครั้งหนึ่ง คือใน
มาตรา๓๖ควรจะให้ มีข้อความ เป็นไปตามที่กรรมการได้แก้ไข มา

นายแฉะ ยืนพันธ์ ผู้แทนราษฎรจังหวัดเพชรบุรี กล่าววา คือ
ถามว่าจะแก้ไขหรือไม่แก้ไขก่อน แก้แล้วจะแก้่างกรรมการหรือ
อย่างไร

ทำการแทนประธานสภาฯ กล่าววา ข้าพเจ้าเห็นวาอย่างนี้จะ
สะดวกกว่า ท่านผู้ใดเห็นว่าในมาตรา๓๖ควรจะเป็นไปตามที่กรรมการ
แก้ไข มา รศกมอช.

มีสมาชิกยกมือ ๒๖ นาย

ทำการแทนประธานสภาฯ กล่าววา ท่านผู้ใดเห็นว่าควรจะให้
เป็นไปอย่างอื่น ไปรศกมอช.

มีสมาชิกยกมือ ๔๓ นาย เป็นอันวาให้เป็นไปอย่างอื่น

ทำการแทนประธานสภาฯ กล่าววา คราวนี้สำหรับที่เป็นไป
อย่างอื่นนั้นมีอยู่ ๓ ประการด้วยกัน คือของร่างรัฐบาลเดิมอย่างหนึ่ง กับ
ของท่านผู้แปรญัตติมาอีก ๒ ท่าน คือของขุนเสนาบดีดี ญัตติหนึ่ง กับ
หลวงศรีประกาศ อีกญัตติหนึ่ง สำหรับของรัฐบาลก็คงเป็นไปตาม
ร่างที่ปรากฏอยู่แล้ว ส่วนของขุนเสนาบดีดีมีข้อความดังนี้ คือใน
มาตรา ๓๕๗ นั้นคงเป็นไปตามร่างเดิมของรัฐบาลทุกประการ แต่เดิม
ความในวรรค ๒ ว่า "ถ้าชายมีสินเดิม หญิงไม่มีสินเดิม ก็ให้ชาย

ได้ ๓ ส่วน หญิงได้ ๓ ส่วน” ส่วนของหลวงศรีประกาศนั้น ตั้งแต่คำ
 ว่า “ท่านว่า” ไปจนหมดมาตราบนั้นซ้ำออก แล้วแก้ใหม่อ่านได้
 ความดังนี้ “การแบ่งดินสมรสนั้นท่านว่าให้ชายและหญิงได้ส่วนเท่า
 กัน เงินแต่ชายหรือหญิงมีเงินเดิมฝ่ายเดียวอีกฝ่ายหนึ่งไม่มีเงินเดิมก็
 ให้ชายหรือหญิงที่มีเงินเดิมได้ ๒ ส่วน ฝ่ายที่ไม่มีเงินเดิมได้ ๑ ส่วน”
 เพราะฉะนั้นข้าพเจ้าจะให้ลงมติตามดำทับไป แต่อย่างไรก็ดี ข้าพเจ้า
 ขอกล่าวไว้ก่อนว่า คำว่า “ท่านว่า” นั้นถึงจะเป็นอย่างไรก็ตาม คง
 เขาออก เดียวจะเป็นปัญหาอีก ข้าพเจ้าจะให้ลงมติเรียงไปคือของขุน
 เสนาดีดี แล้วหลวงศรีประกาศ แล้วของรัฐบาล ถ้าร่างใหม่มี
 คะแนนมากก็เอาร่างนั้น

ขุนเสนาดีดี ผู้แทนราษฎรจังหวัดร้อยเอ็ด กล่าวว่ ในชั้น
 ข้าพเจ้าเคยได้รับคำอธิบายจากเจ้าคุณประธานกรรมการ ข้าพ
 เจ้าได้ทราบบ้างเป็นเดา ๆ แล้ว เพราะฉะนั้นข้าพเจ้าอยากจะทราบ
 อีกว่าดำทับไปตามร่างของรัฐบาลแล้ว ญัตติของข้าพเจ้าจะได้ผล
 ตามมาตราบหรือไม่ ที่ว่าถึงว่าหญิงไม่มีทุนก็ได้ส่วนหนึ่งอยู่แล้วเช่น
 นี้ ขอให้ไปรคอธิบายอีกครั้งหนึ่ง และเพื่อความสะดวกข้าพเจ้าจะ
 ได้รอลง ขอให้ท่านอธิบายยืนยัน แล้วข้าพเจ้าก็จะถอนเพื่อความ
 สะดวก

นายมงคล รัตนวิจิตร กรรมการ กล่าวว่ ถ้าหากว่าเขา
 ตามร่างกรรมการแล้ว ข้อเสนอนของผู้แปรญัตติก็น่าไป

ขุนเสนาบดี ผู้แทนราษฎรจังหวัดร้อยเอ็ด กล่าวว่า รอง
รัฐบาลละ?

นายมงคล รัตนวิจิตร กรรมการ กล่าวว่า ถ้าเอาตามข้อ
เสนองของรัฐบาลแล้ว ข้อแปรญัตติของผู้เสนอก็คงไป

ทำการแทนประธานสภาฯ กล่าวว่า เพราะฉะนั้นข้าพเจ้าจะให้
ลงมติตามลำดับในข้อต้นคือลงมติในข้อเสนองของขุนเสนาบดี ของ
ขุนเสนาบดีคือนั้นมีความเต็มที่แต่เพิ่มความอีกเป็นวรรค ๒ ท่านผู้ใด
ยังสงสัยในข้อแปรญัตติอีกบ้างจะได้อ่านให้ฟัง

ขุนเสนาบดี ผู้แทนราษฎรจังหวัดร้อยเอ็ด กล่าวว่า ค่าแปร
ญัตติของข้าพเจ้า ถ้าหากว่าจะไม่กลับไปเป็นของรัฐบาลแล้ว จะ
โหวตตามของข้าพเจ้าก็จะไม่มีผลอะไร คือต้องตามร่างของรัฐบาล
ตามเดิมเสียก่อน เพราะจะเกิดผลได้ในร่างของข้าพเจ้า ถ้าไม่โหวต
ตามร่างของ รัฐบาล แล้วของข้าพเจ้าก็ไม่เกิดสิทธิ์ จะโหวตอย่างไรก็
ไม่เกิด

ทำการแทนประธานสภาฯ กล่าวว่า ข้าพเจ้าคิดว่าพอจะตัดบัญญัติ
หาได้แล้ว คือของท่านขยายของรัฐบาลออกไปอีก ถ้าหากว่าที่ประชุม
เห็นสมควรก็จะโหวตลงมติให้ คือขยายร่างเดิมออกไปอีก ไม่เห็น
แปลกอะไร ไม่อย่างนั้นจะไม่หมดบัญญัติหาตงไปได้ จะให้ลงมติเรียง
ตามลำดับไป ท่านผู้ใดสงสัยในข้อแปรญัตติอีกบ้างจะได้อ่านให้ฟัง
ค่าแปรญัตติของขุนเสนาบดีก็ตามความในมาตรา ๕๗ ของรัฐบาลคง
มีความตามเดิม เว้นแต่ให้เพิ่มความลงไปเป็นวรรค ๒ ว่า “ถ้าชายมี
สินเดิม หญิงไม่มีสินเดิม ก็ให้ชายได้ ๓ ส่วน หญิงได้ ๑ ส่วน” นี่เป็น

ญัตติของขุนเสนาฯ คราวนี้ขอแปรญัตติของหลวงศรีประกาศ ตั้งแต่
คำว่า “ท่านว่า” ของรัฐบาลลงไปให้คัดออก ใช้ข้อความต่อไปนี้
แทน คือ ท่านว่า...ข้าพเจ้าจะอ่านให้ตลอด บางทีจะไม่เข้าใจ
คือของหลวงศรีประกาศนั้นอ่านได้ความดังนี้ มาตรา ๑๕๓๗ การ
แบ่งที่ดินธรรมดาให้นายและหญิงได้ส่วนเท่ากัน เว้นแต่ชายหรือ
หญิงมีที่ดินฝ่ายเดียวอีกฝ่ายหนึ่งไม่มีที่ดิน ก็ให้ชายหรือหญิงฝ่าย
ที่มีที่ดินได้ ๒ ส่วน ฝ่ายที่ไม่มีที่ดินได้ ๑ ส่วน

นายสนิท เจริญรัฐ ผู้แทนราษฎรจังหวัดนครราชสีมา กล่าว
ว่า เพื่อความสะดวก ข้าพเจ้าเห็นว่าลงมติเป็นคู่ดีกว่า ท่านขุนเสนาฯ
ก็ดูเหมือนจะพอใจ ที่แรกลงมติของคุณหลวงศรีฯ กับของรัฐบาล
ก่อน ถ้าเป็นไปตามของคุณหลวงศรีฯ ของขุนเสนาฯ ก็ตกไป แต่
ถ้าเป็นของรัฐบาลก็เข้ามาโหวตคู่กับของขุนเสนาฯ

ทำการแทนประธานสภาฯ กล่าว ว่า ถ้าหากว่าที่ประชุมไม่คัด
ค้านก็จะได้ ให้เป็นไปตามนั้น ถ้าอย่างนั้นจะได้ให้ โหวตที่ระคู่ คือ
ของหลวงศรีประกาศกับของรัฐบาลก่อน เพราะเหตุว่าของขุนเสนาฯ
ดังดียังมีข้อท้วง ท่านผู้ใดเห็นว่าความในมาตรา ๑๕๓๗ นั้น ข้อความ
ควรจะเป็นไปตามที่หลวงศรีประกาศได้แปรญัตติมา โปรดยกมือขึ้น
มีสมาชิยกยกมือ ๕๓ นาย

ทำการแทนประธานสภาฯ กล่าว ว่า ท่านผู้ใดเห็นว่าควรจะเป็น
ไปตามร่างเดิมของรัฐบาล โปรดยกมือขึ้น

มีสมาชิกยกมือ ๒๕ นาย

ทำการแทนประธานสภาฯ กล่าวว่า เป็นอันว่าร่างของรัฐบาล
ตกไป เพราะฉะนั้น.....

ขุนเด่นชาติ ผู้แทนราษฎรจังหวัดร้อยเอ็ด กล่าวว่า ยังมี
ปัญหาอีก ของข้าพเจ้ายังไม่ตก กล่าวคือ ต่างคนต่างไม่มีที่ดินจะ
แบ่งอย่างไร ปัญหาที่ยากอีก เพราะฉะนั้นข้าพเจ้าขอเสนอญัตติให้
เลื่อนไป เพื่อตรึงครของเสียก่อน ถ้าหากว่าไม่มีที่ดินแล้วจะแบ่ง
อย่างไร จะแบ่งกันคนละครึ่งไร่หรือไม่

ทำการแทนประธานสภาฯ กล่าวว่า ถ้าอย่างนั้นจะให้ตั้งมติ
จะได้เสร็จเรื่องไป ในข้อแปรญัตติของขุนเด่นชาตินั้น ให้เดิม
วรรค ๒ อีกวรรคหนึ่ง ถ้าชายมีที่ดินหญิงไม่มีที่ดินให้ชายได้
๓ ส่วน หญิงได้ ๑ ส่วน ท่านผู้ใดเห็นว่าควรจะมีข้อความในวรรค ๒
อย่างที่มีผู้แปรญัตตินั้น โปรดยกมือขึ้น

มีสมาชิกยกมือ ๕ นาย

ทำการแทนประธานสภาฯ กล่าวว่า ท่านผู้ใดเห็นว่าไม่ควร
จะมีข้อความตามที่ผู้ขอแปรญัตตินั้น โปรดยกมือ

มีสมาชิกยกมือ ๓๓ นาย

ทำการแทนประธานสภาฯ กล่าวว่า เป็นอันว่าวรรค ๒ นั้นไม่
เดิม เพราะฉะนั้นความในมาตรา ๓๕๓๗ อ่านได้ความดังนี้ “การ
แบ่งที่ดินสมรส ให้ชายและหญิงได้ส่วนเท่ากัน เว้นแต่ชายหรือหญิง

มีดินเค็มฝ่ายเดียว อีกฝ่ายหนึ่งไม่มีดินเค็ม ก็ให้ขายหรือหญิงฝ่ายที่
มีดินเค็มได้ ๒ ส่วน ฝ่ายที่ไม่มีดินเค็มได้ ๑ ส่วน”

เด็กประชุมเวลา ๒๓.๓๘ นาฬิกา

มงคล รัตนวิจิตร
จิ่ง จรุงจิตร
พระไพศาลเวชกรรม
หลวงนรินทร์ ฯ
หลวงพิพัฒน์พลกาย
นายสวัสดิ์ ยุวะเวส
กิมเส็ง
เลียง ไชยกาล

ตรวจแล้ว ๘/๖/๗๔

นายปพาพ บุญ-หลง
ประเสริฐ บัณฑิตสุนทร
บุญช่วย สุนทรธมัต
ประสิทธิ์ ศรีสุชาติ
นายศิริ อินทร
วิจิน สัจจะเวทะ
กิม จุฑะรพ
เลียงฮ้อ ศรีสุชาติ

ผู้ตรวจงานการประชุม

พ.อ. ประจวบจันก
รองประธานคนที่ ๒ (ลงนามแทน)

คหกรรมบดี
เลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

พิมพ์ที่กองการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร